

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/१८

अझै बनेन बूढीगंगाको डीपीआर

(अछाम) — अछामको बूढीगंगा जल वद्युत् आयोजना निर्माण चर्चा सुरु भएको २३ वर्षसम्म पनि वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) समेत तयार हुन सकेको छैन ।

दसैंअगाड नै डीपीआर तयार भइसक्ने आयोजनाको कार्यालयले जनाएको थियो । सरकार आफैले निर्माण गर्ने २० मेगावाट क्षमताको बूढीगंगा आयोजना ०७६ भन्ने निर्माण सम्पन्न गर्ने सम्झौता थियो ।

०७२ असार १४ मा सम्झौता भई ०७३ पुसमा डीपीआर तयार पार्ने जिम्मेवारी अस्ट्रेलियन कम्पनी स्मिथ इन्टरनेसनल प्रा ल र नेपालको कम्पनी उदय कन्सल्टेन्सीले पाएको थियो । म्याद सकिएको अढाइ वर्ष भइसक्दा पनि उनीहरूले तो कएको काम पूरा गर्न सकेका छैनन् । डीपीआर तयार गर्न १९ करोड ९९ लाख ३३ हजार लागत अनुमान गरिएको थियो ।

सन् १९९७ मा सम्पन्न सम्भाव्यता अध्ययन र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनअनुसार अनुमानित कुल लागत करिब ६ अर्ब रुपैयाँ रहेको आयोजनाका इन्जिनियर वीरबहादुर बोहराले बताए । डीपीआर तयार पार्ने अझै २ महिना लाग्ने उनको भनाइ छ । 'डीपीआर तयारीको काम लगभग अन्तिम चरणमा छ । वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट ईआईए स्वीकृत हुनुपर्छ । अहिले फाइल मन्त्रालयमा छ,' उनले भने, 'स्थानीयको साथ भएकाले बाधा छैन ।' आयोजना निर्माण गर्न सन् २०१४ जुनमा साउदी फन्ड फर अरब डेभलपमेन्टसँग ६ अर्ब ऋण सम्झौता भइसकेको आयोजना कार्यालयले जानकारी दिएको छ । सन् २०१२ जुलाईमा कुवेत फन्ड फर अरब इकोनमिक डेभलपमेन्टसँग १ अर्ब ८० करोड रुपैयाँ ऋण सम्झौता भएको छ । अपुग रकम नेपाल सरकारले बेहोर्नेछ ।

आयोजनाबाट उत्पादित बिजुली सुदूरपश्चिमका जिल्लामा खपत हुने र बाँकी कैलालीको पहलमानपुरसम्म पुऱ्याएर केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोड्ने लक्ष्य छ । ८.६४ हेक्टर क्षेत्रफल रहेको आयोजनाको मुख्य संरचनामा बाँध, इन्टेक, सेट लड, बे सन, सुरुङ, सर्जट्यांक, वद्युत्गृह, टेलरेस, सबस्टेसन, प्रसारण लाइन आदि रहनेछन् ।

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/१८

पर्वतमा लगानी बहस : जल वद्युत्दे ख कृ ष उद्योगमा अवसर

(पर्वत) — 'बहुउपयोगी कालीगण्डकी बहुउद्देश्यीय परियोजना गण्डकी प्रदेशको समृद्धको आधार बन्न सक्छ,' कांग्रेस केन्द्रीय सदस्य एवं संवधानसभा सदस्य अर्जुनप्रसाद जोशीले भनिरहँदा उद्योग वा णज्य महासंघका पूर्वअध्यक्षहरू कुशकुमार जोशी र सुरज वैद्यले ध्यानपूर्वक सुने ।

छैटौं पर्वत महोत्सवका अवसरमा पर्वत उद्योग वा णज्य संघले आयोजना गरेको लगानी बहसका अवसरमा स्थानीय तहका प्रमुख, व्यवसायी, उद्योगी, राजनीतिज्ञले जिल्लाको सम्भावनाबारे छलफल गरेका छन् । साथै उनीहरूले लगानीका लागी आह्वानसमेत गरे । स्थानीय तहका प्रमुखहरू सडक सञ्जाल र वद्युत्को अवसर सबैतिर पुगेको भन्दै अब जिल्लामा सम्भावित उत्पादन र तिनको प्रशोधन गरेर उद्योग सञ्चालन गर्न सक्नेबारे बढी केन्द्रित भए ।

जिल्लामा मुख्यगरी जल वद्युत्, कृ षजन्य, खानी तथा धार्मिक पर्यटनमा लगानी गर्न सक्नेबारे बिहीबार बहस चल्यो । अधिवक्ता एवं तत्कालीन जिवसका राजस्व अधिकृत चन्द्रबहादुर क्षेत्रीले जिल्लाको सम्भावना तथा अवसर समेटिएको प्रोफाइल प्रस्तुत गर्दै कृ षतर्फ लप्सी, कफी, सुन्तला, काँक्रा, आलु, अलैंची, जडीबुटीलगायतको सम्भावनाबारे उल्लेख गरे । पर्यटनमा होमस्टे, पदयात्रा, ज्याफिटिङ, पार्वतीको जन्मस्थान, भगवान् शिव सर्कट, श्रवणकुमार सर्कटलगायतमा लगानीको सम्भावना उल्लेख गरे । जल वद्युत्मा मुख्य गरी कालीगण्डकी बहुउद्देश्यीय परियोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन भइसकेकाले ८ देखि १२ सय मेगावाटसम्मको जलाशययुक्त परियोजना निर्माण गर्न सक्नेबारे कार्यपत्र प्रस्तुत गरे । त्यस्तै खानीमा महाशलाको फलामखानी, पाङको तामाखानी उत्खनन गर्न सके जिल्लाले आर्थिक क्षेत्रमा फड्को मार्ने उल्लेख गरे ।

महाशलामा दैनिक ८० हजार मेट्रिक टनका दरले २० वर्षसम्म निकाल्न मिल्ने २४२ वर्ग मटरमा फैलेको फलामखानी रहेको महाशला गाउँपालिकाका अध्यक्ष राजु पौडेलले बताए । कृ षबाट मात्रै पनि समृद्ध हुन सक्ने पूर्वसांसद ऋषकेश तिवारीले दाबी गरे । लप्सीको व्यावसायिक खेतीका लागी अभियान चलाएका तिवारीले प्रशोधन उद्योग सञ्चालन भए अबै भन्थ्याउन सक्ने बताए । संवधानसभा सदस्य अर्जुनप्रसाद जोशीले लगानीकर्तालाई आकर्षित गर्न मुख्यगरी कानुनी र भौगोलिक अवस्था सहज हुनुपर्नेमा जोड दिए । विशेषगरी पर्यटन, कृ ष र ऊर्जामा लगानी आवश्यक रहेको संघीय सांसद पदम गरीको भनाइ छ । मध्यपहाडी र कालीगण्डकी करिडोरले पूर्व-पश्चिम तथा उत्तर-दक्षिण जोडसकेको हुँदा दुवै सडकलाई आधार बनाएर गर्न सक्ने उद्योग व्यवसायमा लगानी गर्न उद्योगीलाई आह्वान गरे ।

सम्भावना थुप्रै भएर पनि दीर्घकालीन योजना बनाएर अघि बढेमा मात्रै लगानीकर्ता, स्थानीय समुदाय र सरकार सबै पक्षले फाइदा लन स कने उद्योग वा णज्य महासंघका पूर्वअध्यक्षद्वय जोशी र वैद्यले बताए । कम्तीमा २० वर्षको योजना बनाएर मात्रै लगानी ल्याउन स कने जोशीको भनाइ छ । पर्वतका सम्भावनाबारे जानकारी भएको र यहाँ जल वद्युत् र लप्सी प्रशोधन उद्योगमा लगानी सुरक्षित रहेको उनले बताए ।

भ्रमण वर्ष २०२० का संयोजकसमेत रहेका वैद्यले पर्वत मात्र नभएर समग्र मुलुक अहिले सम्भावनाको खोजीमा रुमल्लिइरहेको धारणा राखे । 'हामीसँग सम्भावना नभएर होइन,' उनले भने, 'नेपालका युवाले वशवका चर्चत सहर बनाएका छन्तर हामीले आफ्नै घर बनाउन सकेका छैनौं ।'

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/१०/१८

वद्युत् प्रा धकरणले ५० स्थानमा स्वचा लत चार्जिङ स्टेसन

बनाउने

ए डबीको ५० करोड ऋणमा उपत्यकामा २० र जिल्लाका ३० स्थानमा स्टेसन स्थापना गर्न बोलपत्र आह्वान

नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले देशभर ५० स्थानमा चार्जिङ स्टेसन निर्माण गर्न अन्तर्राष्ट्रिय बोलपत्र (टेन्डर) आह्वान गरेको छ। काठमाडौं उपत्यका भित्र २० र उपत्यकाबाहिर ३० स्थानमा कारलगायत साना सवारीसाधन चार्ज गर्न चार्जिङ स्टेसन निर्माणका लाग प्रा धकरणले टेन्डर आह्वान गरेको हो। बोलपत्र पेस गर्न ४५ दिनको समय दिएर ७ माघमा टेन्डर आह्वान गरिएको सूचना प्रकाशित गरिएको प्रा धकरणको चुहावट नियन्त्रण तथा ऊर्जा दक्षता विभागका उपप्रबन्धक प्रमोद रिजालले बताए।

‘चार्जिङ स्टेसन निर्माणका लाग इच्छा देखाउने कम्पनीहरू प्रशस्त रहेकाले ४५ दिन भित्र नै इच्छुक कम्पनीहरूले बोलपत्र प्रस्ताव पेस गर्ने अपेक्षा हामीले गरेका छौं,’ उनले भने, ‘प्रतिस्टेसन १ करोड रुपैयाँ लागत पर्ने अनुमान गरिएको छ।’ उक्त चार्जिङ स्टेसन निर्माणका लाग ए सयाली विकास बैंकको सहयोगमा सञ्चालन वद्युत् प्रसारण तथा वितरण सुधार परियोजनाबाट ५० करोड रुपैयाँ ऋण लगानी गर्ने भएको छ। २३ फागुनसम्म आउने बोलपत्रको मूल्यांकन गरी प्रा धकरणले निर्माणकर्ता कम्पनी छनोट गर्नेछ।

सरकारी तथा सार्वजनिक स्थानमा राख्ने तयारी

उनका अनुसार प्रा धकरणले सुरुमा भाटभटेनीजस्ता पार्कड बढी हुने चल्तीका डपार्टमेन्टल स्टोर, सपड मललगायतका निजी क्षेत्र, व्यावसायिक क्षेत्रलाई चार्जिङ स्टेसन सञ्चालनका लाग आह्वान गरेको थियो। तर, सुरुमा निजी क्षेत्रले खास उत्सुकता नदेखाएपछि सरकारी कार्यालय तथा संस्थाहरूमा नै चार्जिङ स्टेसन राख्ने तयारी गरिरहेको छ। प्रा धकरणले सुरुमा नमुना परियोजना (पाइलट प्रोजेक्ट)का रूपमा भाडा तिर्नुनपर्ने स्थानमा स्टेसनहरू सञ्चालनमा ल्याउने तयारी गरेको छ।

‘संघीय संसद् भवन, प्रादेशिक कार्यालयहरू, प्रा धकरणकै कार्यालयजस्ता भाडा तिर्नुनपर्ने सरकारी निकाय र आमनागरिकले समेत चार्ज गर्न मिल्ने ठाउँमा नमुना परियोजनाका रूपमा सुरु गर्ने

अवधारणा प्रा धकरणको छ, उनले भने, 'तर, आमनागरिक तथा सार्वजनिक सवारीसाधनलाई समेत पायक पर्ने चल्तीका ठाउँमा स्टेसन राख्ने गरी तयारी स्थानको छनोट गरिनेछ।' चार्जिङ स्टेसन राख्न इच्छुक दे खएकाहरूको प्रस्तावका आधारमा एक-एक गरी ५० स्थान छनोट गर्दै स्थान उपलब्ध गराउने निकाय वा व्यक्तिसँग सम्झौता गर्ने तयारीसमेत प्रा धकरणले गरिरहेको छ।

स्वचा लत स्टेसन बनाउने तयारी

प्रा धकरणले राख्ने चार्जिङ स्टेसन अटोमेटिक बनाउने प्रा व धक तयारी छ। निश्चित ठाउँमा 'सेन्ट्रल कन्ट्रोल रुम' राखेर त्यहीँबाट निगरानी गर्न सक्ने गरी चार्जिङ स्टेसनहरू तायर गरिनेछन्। सेवाग्राहीले स्टेसनमा आफ्नो सवारी लाने, 'चार्ज गन' जोडेर चार्ज गर्ने र इलेक्ट्रोनिक भुक्तानीमार्फत खपत भएको वद्युत् युनिटको महसुल तिर्ने व्यवस्था गरिनेछ। र, कुनै समस्या आए चार्जिङ स्टेसनमा प्रा व धकहरू गएर समाधान गर्ने तयारी गरिरहेको छ।

चार्जिङ स्टेसनमा वद्युतीय गाडीले खपत गर्ने वद्युत् युनिटको महसुलका लाग प्रा धकरणको प्रस्तावमा वद्युत् नियमन आयोगले महसुल निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। महसुल निर्धारण गर्नुअघिसम्म भने सफा टेम्पोहरूले तिर्ने दरकै महसुल लाग्ने प्रा धकरणले जनाएको छ।

चनियाँ बिवाइडी कम्पनीले आफ्ना वद्युतीय सवारीसाधनका लाग चार्ज गर्न मल्ने गरी उपत्यकाका व भन्ने १२ ठाउँमा चार्जिङ स्टेसन सञ्चालनमा ल्याएको छ। केही समयअघि सुन्दर यातायातले समेत चार्जिङ स्टेसन सञ्चालनमा ल्याएको छ। ३ सय वद्युतीय बस ल्याउने लक्ष्यका साथ साझा यातायातले समेत चार्जिङ स्टेसन बनाउन इच्छा देखाइरहेको छ। वद्युतीय बस वा ठूला सवारीसाधनका लाग भने पायक पर्ने राजमार्गहरूमा चार्जिङ स्टेसन सञ्चालनमा ल्याउनुपर्नेछ। त्यसका लाग कति कलो मटर दूरीमा स्टेसनहरू राख्ने, कस्ता ठाउँमा राख्ने भन्नेजस्ता मापदण्ड निर्धारण गर्न भने बाँकी छ।

सञ्चालन अनुमतिको मापदण्ड बन्दै

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयले चार्जिङ स्टेसन सञ्चालनका लाग अनुमति लनुपर्ने व्यवस्था गर्न लागेको छ। मन्त्रालयले त्यस्तो मापदण्डको मस्यौदा तयार गर्न प्रा धकरणलाई नै जिम्मा दिएको छ। मापदण्ड तयार भएर कार्यान्वयनमा आएपछि अनुमति लएर मात्रै चार्जिङ स्टेसन सञ्चालन गर्न पाइनेछ। र, सञ्चालनमा रहेका चार्जिङ स्टेसनहरूसमेत मापदण्ड भन्न प्रवेश गर्नुपर्नेछ। तर, प्रा धकरणले उक्त मापदण्डको मस्यौदा तयार गरिसकेको छैन।

यस्तो बन्नेछ चार्जिङ स्टेसन

वश्वमा हाल सञ्चालनमा रहेका वद्युतीय सवारीहरूका लागू तिनीहरूको चार्जिङ प्रणालीका आधारमा ३ क समका मापदण्डका चार्जिङ स्टेसनहरू प्रचलनमा छन्। युरोपेली मापदण्डको स सएस २.०, चनियाँ मापदण्डको जि भटी र जापानी मापदण्डको 'चाडेमो' प्रणालीका चार्जिङ स्टेसन प्रचलनमा छन्। प्रा धकरणले पनि तिनै मापदण्डका वद्युतीय सवारी चार्ज गर्न मल्ने स्टेसनहरू बनाउनका लागू प्रा व धक टेन्डर डकुमेन्ट तयार पारेको छ।

तर, वश्व प्रचलनमा ९० प्रतिशत गाडी स सएस चार्जिङ मापदण्डको भएकाले स सएस मापदण्डका चार्जिङ स्टेसन पनि त्यही अनुपातमा तयार गरिनेछ भने करिब २० प्रतिशत अन्य दुई मापदण्डका गाडी चार्ज गर्न मल्ने स्टेसनहरू तयार गरिनेछ। एउटा चार्जिङ स्टेसनको क्षमता बढीमा १ सय ५० कलोवाटको हुनेछ। स सएस, जि भटी वा चाडेमोमध्ये कुनै दुईवटा डसी चार्जिङ मोडका 'चार्जिङ गन' सञ्चालन गर्न ६०-६० कलोवाटका दरले १ सय २० कलोवाटका दुई चार्जिङ गन रहनेछन्।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/१८

राष्ट्रिय प्रसारणमा थ पयो ६.६ मेगावाट वद्युत्

काठमाडौं । पछिल्ला दिनमा निजी क्षेत्रले निर्माण गरिरहेका जल वद्युत् आयोजना निर्माण सम्पन्न हुने क्रम बढेको छ । सोही क्रममा निजी क्षेत्रको लगानीमा लमजुङमा निर्माण भएको रुदीखोला-बी जल वद्युत् आयोजनाले आजदेखि वद्युत् उत्पादन शुरु गरेको छ ।

कूल छ दशमलव छ मेगावाट क्षमताको सो आयोजनाको वद्युत्गृह लमजुङको क्वहोलाछार गाउँपालिका-५ सन्दीमा छ । वन्दवा सनी हाइड्रोपावर कम्पनीले निर्माण गरेको आयोजनाबाट उत्पादित बिजुली स्थानीय मजुरेडाँडा सबस्टेशनमार्फत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जोडिएको हो ।

कूल १५ दिनसम्म परीक्षण प्रसारणका रूपमा वद्युत् उत्पादन हुनेछ । सो अवधिभर सरकारले बिजुलीको पैसा तिर्नुपर्दैन । परीक्षण प्रसारणको अवधि सकिएपछि व्यावसायिक उत्पादन शुरु हुने वन्दवा सनी हाइड्रोपावरका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद आचार्यले जानकारी दिए ।

निर्माण शुरु भएको करीब दुई वर्षमै उत्पादन थालेको उक्त आयोजनाको प्रतिमेगावाट लागत रु १८ करोड पुगेको कम्पनीका सचिव जनार्दन अर्यालले जानकारी दिए । वन्दवा सनीले नै निर्माण गरेको ८.८ मेगावाटको रुदीखोला-ए जल वद्युत् आयोजनाले गत वर्षको चैतदेखि व्यावसायिक उत्पादन गर्दै आएको छ । यस्तै कूल ४८.८ मेगावाटको खम्ती-२ जल वद्युत् आयोजनामा पनि वन्दवा सनी समूहले लगानी गरेको छ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१८

रुदीखोला बी जल वद्युत् आयोजनाको ६ मेगावाट वद्युत् राष्ट्रिय ग्रीडमा

काठमाडौं । लमजुङमा निर्माणाधीन ६ मेगावाटको रुदीखोलाबी जल वद्युत् आयोजनाले शनिबारदेखि वद्युत् उत्पादन सुरु गरेको छ । निजी क्षेत्रबाट निर्माण भएको आयोजनाको वद्युत्गृह लमजुङको क्वहोलाछार गाउँपालिका(५) सन्दीमा छ । सो आयोजना बिन्दवा सनी हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गरेको हो ।

आयोजनाबाट उत्पादित बिजुली मजुरेडाँडा सबस्टेसनमार्फत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जोडिएको हो । १५ दिनसम्म परीक्षण प्रसारणका रूपमा वद्युत् उत्पादन हुनेछ । सो अवधिभर सरकारले बिजुलीको रकम तिर्नुपर्ने ।

परीक्षण प्रसारणको अवधि सकिएपछि व्यवसायिक उत्पादन सुरु हुने बिन्दवा सनी हाइड्रो पावर कम्पनीका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद आचार्यले जानकारी दिए । निर्माण सुरु भएको करिब दुई वर्षमै उत्पादन सुरु भएको उक्त आयोजनामा प्रतिमेगावाट १८ करोड खर्च भएको कम्पनीका सचिव जनार्दन अर्यालले बताए ।

श्रोत : अञ्जपूर्णपोष्ट, २०७६/१०/१८

९० रुग्ण आयोजनाको ठेक्कामा अख्तियारद्वारा वस्तुतः अनुसन्धान

काठमाडौं : अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले ९० वटा आयोजनाको ठेक्काबारे वस्तुतः अनुसन्धान गरिरहेको छ । अख्तियारले अध्ययन गरेका १८४८ वटा रुग्ण आयोजनाका ठेक्कामध्ये ती अति रुग्ण ठेक्काको वस्तुतः अनुसन्धान भइरहेको हो । अख्तियारले गत वर्ष गरेको अध्ययनमा १ खर्ब १८ अर्बका ती ठेक्का अलपत्र अवस्थामा रहेको पाइएको थियो ।

यस्ता अलपत्र अवस्थाका राष्ट्रिय गौरवका आयोजनासहित ठेक्काको अनुसन्धान भइरहेको अख्तियार स्रोतले जनाएको हो । ती ठेक्का सम्झौता तो कएको अव ध भत्र सम्पन्न नभएको दे खएको हो । १० वर्ष अघिदे ख क्रमागत दे खएका ठेक्का सम्झौता निष्कृत अवस्थामा भेटिएका थए । २४ अर्ब रुपैयाँ त मोबिलाइजेसन पेशकीका रूपमा ठेकेदारको नाम गएको थयो । १ सय ३२ वटा ठेक्काको म्यादसमेत नथ पएको पाइएको थयो ।

अख्तियार स्रोतका अनुसार अख्तियारले आफुले गतवर्ष अध्ययन गरेका मध्येबाट ९० वटा अति रुग्ण आयोजनाका ठेक्काको वस्तुतः अनुसन्धान गरिएको हो । सबैभन्दा बढी संघीय मा मला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालत ठेक्काको वस्तुतः अनुसन्धान भइरहेको छ । संघीय मा मलाका ७७ प्रतिशतको ठेक्का अधुरा र रुग्ण छन् । गतवर्ष अख्तियारले गरेको अध्ययनमा ६ अर्ब ६० करोडका ९७ वटा ठेक्कामध्ये ७५ वटा तो कएको अव धमा निर्माण सम्पन्न नभएको पाइएको थयो ।

खानेपानी मन्त्रालयका ५९ प्रतिशत ठेक्का तो कएको समयमा स कएका छैनन् । खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजनाको पूर्वाधार निर्माण गर्न गरिएको ३ अर्ब ९० करोडका १७ वटा ठेक्का तो कएको समयमा सम्पन्न भएका छैनन् । जसमध्ये १० वटा ठेक्काको म्याद थप पनि भएको छैन र सम्पन्न पनि भएको छैन । सहरी वकास मन्त्रालयअन्तर्गतका ३९ प्रतिशत ठेक्का अधुरा छन् । २०६४÷६५ दे ख २०७४÷७५ भत्र सम्पन्न गरी ६ अर्ब ३० करोडमा ४४२ वटा ठेक्का सम्झौता भएका थए जसमा १७ वटा ठेक्का मात्रै अलपत्र अवस्था छन् ।

उर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालय अन्तर्गतका सँचाइ आयोजनामा गरिएका १८ अर्ब ६६ करोडका २३५ ठेक्का अलपत्र छन् जसमा ९४ वटा ठेक्काको न म्याद थप भएको छ न त सम्पन्न नै । नेपाल वद्युत् प्रा धकरणका ५० प्रतिशत ठेक्का अलपत्र भेटिए । जल वद्युत् आयोजना, ट्रान्सिस मसन

लाइन बिस्तारजस्ता ३८ अर्ब ४३ करोडका ९१ ठेक्का न म्याद थप भएका छन् न सम्पन्न । संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्यन मन्त्रालयका ७ अर्ब २७ करोडमा ३७ वटा योजनामध्ये ६ वटा ठेक्का अधुरा छन् ।

सञ्चार तथा सूचना प्रवध मन्त्रालयका १५ अर्ब ४६ करोडका २३ वटा योजनामा ८ वटा ठेक्का तो कएको समयमा सकएका छैनन् । भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गतका सडक आयोजनाको अवस्था यस्तै छ । २० अर्ब ७६ करोडका ९०६ वटा सडकसम्बन्धी ठेक्का रुग्ण अवस्थामा छन् । जसमा ६२३ वटाको न म्याद थपएका छन् न त सकए । यी सात मन्त्रालय अन्तर्गतका रुग्ण आयोजनामध्ये ९० अति रुग्ण भएको अख्तियारले बताएको छ ।

अख्तियारले नेपाल सरकारद्वारा सञ्चालन भएका आयोजनामा निर्माण कार्यको ठेक्का व्यवस्थापनको अवस्था अध्ययन प्रतिवेदन नेपाल सरकारलाई बुझाएपछि यो अवधमा केही सुधार भएको देखिएको छ । अध्ययन अवधपछि १८४८ रुग्ण ठेक्कामध्ये ६८ वटामा सुधार देखिएको हो ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१९

अरुण तेस्रो बनाउन १ खर्ब जुट्यो, न वल, एभरेष्ट र भारतीय बैंकसंग बिहीबार ऋण लगानी सम्झौता हुँदै

काठमाडौं । भारतीय लगानीमा निर्माण धन ९०० मेगावाटको अरुण तेस्रो जल वद्युत आयोजनालाई लगानी जुटेको छ । नेपाल र भारतका बैंकहरूबीच आउँदो बिहीबार काठमाडौंमा ऋण लगानी सम्झौता हुने भएको छ । नेपाली र भारतीय गरी आधा दर्जन बैंकले झण्डै १ खर्ब रुपैयाँ ऋण लगानी गर्ने भएका हुन ।

ऋण सम्झौता हुन लागेका अरुण तेस्रो नेपालको हालसम्मकै सबैभन्दा ठुलो जल वद्युत आयोजना हो । प्रवर्द्धक एसजेवीएन अरुण ३ पावर डेभलपमेन्ट कम्पनी र लगानीकर्ता बैंकबीच बिहीबार ऋण सम्झौता हुने ता लका तय भएको छ ।

अरुण तेस्रोमा नेपालका न वल बैंक, एभरेष्ट बैंकले १४ अर्ब ४० करोड रुपैयाँ अर्थात ९ अर्ब भारु ऋण लगानी गर्नेछन । नेपाली बैंकले आयोजनालाई अपुग (ब्रिजलोन) दिने भएका हुन ।

प्रोजेक्ट फाइनान्सिङमा नयाँ मोडेल : अरुण तेस्रो आयोजनाको ऋणको ब्याज पुँजीकरण नहुने, कर्जा लएको महिनादेखि भुक्तानी

भारत सरकार स्वा मत्वको भारतीय स्टेट बैंक (एसबीआई), पञ्जाब नेसनल बैंक, युनियन बैंक अफ इन्डिया र भारतीय एक्सपोर्ट इम्पोर्ट (एक्विजिज) बैंकले ऋण लगानी गर्ने छन ।

भारतीय बैंकहरूले ५३ अर्ब ७३ करोड ६८ लाख भारु अर्थात ८५ अर्ब ९७ करोड ८८ लाख रुपैयाँ ऋण लगानी गर्ने छन । स्वपुँजी (इक्विटी) का रुपमा एसजेवीएनले २५ अर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने छ ।

आयोजना निर्माण गर्न १ खर्ब १५ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान गरिएको छ । कुल लगानीमध्ये १ खर्ब ४ अर्ब वद्युत उत्पादन संरचना र ११ अर्ब रुपैयाँ प्रसारणलाइन बनाउन लगानी हुने छ ।

आयोजनाले बैंकबाट ऋण लएको महिनादेखि नै ब्याज तिर्ने भएको छ । नेपाल राष्ट्र बैंक र लगानी बोर्डले स्वीकृति दिएपछि औपचारिक रुपमा ऋण लगानी सम्झौता हुन लागेको एसजेवीएन स्रोतले बतायो । स्रोतका अनुसार भारतीय र नेपाली बैंकसंग एसजेवीएनले एकसाथ ऋण लगानी सम्झौता गर्ने छ ।

ऋणको ब्याज साढे ८ प्रतिशत छ । एसबीआई त्यहाँको सरकारी बैंक हो । भारुमा ऋण ल्याउन भारतीय रिजर्व बैंक (आरबीआई) ले अनुमति दिइसकेको छ । हालसम्म आयोजनाको ३० प्रतिशत काम स कएको छ ।

अरुण तेस्रो जल वद्युतमा भारतीय बैंकबाट ८६ अर्ब ऋण ल्याइँदै, स्वीकृतिका ला ग राष्ट्र बैंकमा निवेदन

एसजेबीएनले आउँदो २०७९ असोजसम्म अर्थात सन २०२२ को सेप्टेम्बरमा आयोजना सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लएको छ । आयोजनाको बाँध निर्माण काम सुरु भइसकेको छ । ४ लटमा आयोजनाको काम भइरहेको छ । निर्माण अव धबाहेक आयोजनाको अव ध २५ वर्ष छ ।

वद्युत उत्पादन संरचना बनाउन एसबीआई र नेपाली बैंकहरुले ऋण लगानी गर्ने छन । प्रसारणलाइन बनाउन पञ्जाब नेसनल बैंसँग ऋण सम्झौता भइसकेको छ ।

अरुण तेस्रोमा भारतको एसबीआई, नेपालका नबिल र एभरेस्ट बैंकले लगानी गर्दै, ८० अर्ब ऋण सम्झौता अन्तिम चरणमा

एभरेष्ट बैंकले प्रसारणलाइनमा ३ अर्ब ६० करोड रुपैयाँ अर्थात २ अर्ब २५ करोड भारु अरुण तेस्रोमा ऋण लगानी गर्नेछ । यो प्रसारणलाइनका ला ग पञ्जाब नेसनल बैंकसँग पनि ८ अर्ब रुपैयाँ अर्थात ५ अर्ब भारु ऋण लगानी गर्ने सम्झौता भएको छ । आयोजना सम्पन्न भएपछि नेपालले झण्डै २०० मेगावाट निशुल्क बिजुली पाउने छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१९

चौरजहारी नगरपालिकामा बिजुली पुग्यो, ३ सय घरधुरी लाभान्वित

काठमाडौं । रुकुम जिल्लाको चौरजहारी नगरपालिका ११ नम्बर वडामा पहिलो पटक राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीको बिजुली पुगेको छ । नेपाल वद्युत प्राधिकरणले वद्युतीकरण कार्य वस्तार गरी नगरपालिकाको चौफामा वद्युत सेवा पुगेको हो ।

एक सय केभीए क्षमताको ट्रान्सफर्मर चार्ज तथा परिक्षण गरि वद्युत सेवा वस्तार गरिएको रुकुम पश्चिम वतरण केन्द्र प्रमुख त्रिलोचन भट्टराईले बताए । उनका अनुसार घरसम्म पुग्ने वतरण लाइनको तार तान्न बाँकी छ । बाँकी तार तान्ने काम पूरा गरि स्थानीयले मटर जडान गरेपछि २ हप्ता भित्र औपचारिक रूपमा बिजुली बल्नेछ ।

वतरणकेन्द्र अन्तर्गतको लाइन वस्तार आयोजनाले जाजरकोटको कुदु सबस्टेसनबाट करिब २२ कलो मटर प्रसारण लाइन निर्माण गरी वद्युतीकरण गरेको हो । केन्द्रका अनुसार यसबाट करिब ३ सय घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् । यस नगरपालिका अन्तर्गतको वडा नम्बर १० र १२ मा पनि वद्युतीकरणको काम तिब्र गतिमा भइरहेको छ ।

मुसीकोट नगरपालिकाको वडा नम्बर ८ घोरवानी गाउँमा पनि वद्युत सेवा वस्तार गरिएको छ । सल्यानबाट करिब २० कलो मटर प्रसारण लाइन निर्माण गरी वद्युत सेवा वस्तार गरिएको हो । यस गाउँमा फागुन १ गतेबाट औपचारिक रूपमा रूपमा बिजुली बल्ने भट्टराईले बताए ।

१ करोड ७० लाख रुपैयाँ लागतमा वद्युतीकरण गरिएको छ । यसबाट पनि करिब ३ सय घरधुरी लाभान्वित हुनेछन् । यो नगरपालिका अन्तर्गत १४ नम्बर वडा बाहेक अन्य वडामा वद्युतीकरण भइसकेको छ ।

जिल्ला अन्तर्गत करिब ४५ प्रतिशत वद्युतीकरण भइसकेको छ । आगामी असार भित्र ७० प्रतिशत वद्युतीकरण गर्ने लक्ष्य रहेको केन्द्रले जनाएको छ । केन्द्र अन्तर्गत ९ हजार ३ सय ग्राहक छन् ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/१९

कहाँ अइ कयो वद्युत् सब-स्टेसन टेन्डर

बुटवल - भैरहवाको वशेष आर्थक क्षेत्रमा वद्युत्सब-स्टेसनको टेन्डर खुलाउने तयारीमा सेज प्राधकरण जुट्न थालेको तीन वर्ष भयो। तर अझै उसको तयारी पूरा भएको छैन। २०७३ मा दोस्रोपटक उद्घाटन हुँदा नै ६ महिना भित्रै टेन्डर प्रक्रिया पूरा गरी डेढ वर्षमा सब-स्टेसन निर्माण भइसक्ने प्रतिबद्धता प्राधकरणका तत्कालीन प्रमुख चण्डिका भट्टले गरेका थिए।

तर त्यसपछिका साढे दुई वर्षसम्म प्रमुख भएर बस्दा उनले टेन्डर खुलाउन सकेनन्। यसअघि वद्युत् प्राधकरणले डजाइन फाइनल नगरिदिएको बहाना सेजले गर्दै आएको थियो। गत असोजदेखि प्रमुखको पद रिक्त भएपछि बनिबनाउ जवाफदिन सेजका कर्मचारीलाई झन् सजिलो भएको छ। सेजका प्रवक्ता सुन्दर थापाले प्राधकरणमा प्रमुख पद रिक्त हुँदा टेन्डर प्रक्रिया रोकिएको बताए। अहिले भने प्राधकरणको प्रमुखमा उद्योग मन्त्रालयका सहसचिव शोभाकान्त पौडेल नियुक्त भएर आइसकेकाले साता १० दिन भित्रै टेन्डर खुलाइने उनले बताए।

सेज प्राधकरणमा वद्युत्सम्बन्धी वज्र नभएकाले प्राधक पक्ष मलाउँदा मलाउँदै समय लागेको सेजका इन्जिनियर लक्ष्मण भट्टराई बताउँछन्। 'वद्युत्सम्बन्धी वज्र नभएपछि योजनाअनुरूप सबै काम समयमै गराउन नसकँदो रहेछ,' भट्टराईले भने। पछिल्लोपटक वद्युत्कै कन्सल्ट्यान्ट लएर इडड, डजाइन लगायत आवश्यक डकुमेन्ट तयार गरिएको उनले बताए। 'सब-स्टेसनको टेन्डर डकुमेन्ट सबै फाइनल अवस्थामा छन। सम्भवतः अर्को साता बोलपत्र अह्वान हुनेछ,' इन्जिनियर भट्टराईले भने। सुरुमा १५ करोडमा बनाउने भनिएको सब-स्टेसनको लागत बढाएर अहिले १७ करोडमा दिने तयारी छ। १५ महिनामा निर्माण सक्ने गरी टेन्डर आह्वानको तयारी भइरहेको बताइएको छ।

त्यसोत सबस्टेसन नबने पनि पाँच मेगावाट बिजुली उपलब्ध भएकाले तत्कालका लागि बिजुलीकै कारण उद्योग सञ्चालनमा कुनै बाधा नपुग्ने पुरानै तर्क सेजका प्रवक्ता थापा र इन्जिनियर भट्टराईको छ। भरपर्दो र दीर्घकालीन व्यवस्थाका लागि सबस्टेसन सहित अन्य पूर्वाधार र सेवा, सुवधा समयमै निर्माण गर्नुपर्ने माग लगानीकर्ताको छ। नेपाल उद्योग वाणज्य महासंघका केन्द्रीय

सदस्य राजेश अग्रवालले सेजमा जवाफ दे ख र जिम्मेवार नेतृत्व र कर्मचारी नहुँदा उदघाटन भएको पाँच वर्षसम्म सेजकै अवधारणामा अघि बढ्न नसकेको बताए।

उदघाटन भएको पाँचसात वर्ष सम्म वद्युत्काला ग आधारभुत पुर्वाधार बनाउनु पर्दैन ? एकद्वार सेवा प्रणाली अनुरूपको सेवा, सु वधा उपलब्ध गराउनु पर्दैन ? सञ्चालनमा आएको यतिका वर्षसम्म सेजलाई सेजकै अवधारणामा लैजान नसक्ने सम्बन्धित निकायका प्रमुख तथा कर्मचारीहरु जवाफदेही र जिम्मेवार हुने क नहुने ? अग्रवालले प्रश्न गरे। सदार्थनगर उद्योग बा णज्य संघका अध्यक्ष कुलप्रसाद न्यौपानेले सेज ऐनले तोके अनुरूप सेवा सु वधा बिस्तार नहुँदा उद्योग स्थापनामा उत्साह जाग्न नसकेको बताए। लगानीकर्ताले सेजको अवधारणा अनुरूपका सेवा सु वधा उपलब्ध नहुँदै उद्योग खोल्दा करोडौंको लगानी समस्यामा पर्ने हो की भनेर आशंका गर्नु स्वभा वक हो' न्यौपानेले भने।

५२ बिगाहमा फै लएको सेजमा १६ सय दे ख ३७ सय बर्ग मटरका ६९ वटा प्लट छन। १८ बर्ष अघि निर्माण सुरु भएको सेजको २०७ र ०७३ मा गरी दुइ पटक उदघाटन भइसकेको छ। १९ वटा उद्योगले भू-चहाल सम्झौता गरेर जग्गाको भाडा तिर्न थालेकै डेढ बर्ष भयो। ती मध्ये ६ वटा उद्योगले मात्रै सम्झौता अनुरूप उद्योग स्थापनाको काम थालेका छन। दुइ वटा उद्योग शक्ति मनरल्स र भष्टार ग्लोबलले उत्पादन गरीरहेका छन ।सेजको अवधारणा र ऐनले तोकेका पुर्वाधार र सेवा सु वधा बिस्तार नभएपछि केही लगानीकर्ताले हात झकीसकेका छन।

सेज ऐनमै भन्सार, बैंक, बिमा,उत्प तको प्रमाणपत्र सेज परिषरमै लने प्रावधान छ। तर अहिले सम्म यी सेवाका ला ग तत निकायमै पुग्नु पर्ने बाध्यता रहेको शक्ति उद्योगका संचालक दिपक झाले बताए। बैंक, बिमा, भन्सार सेवा सेजकै सेवा भवनमा स्थापना हुने भनिएको छ। तर अहिले सम्म यी कुनैपनि सेवाको व्यवस्था छैन। ढल,खानेपानी, बाटो, धर्मकाँटा जस्ता संरचना जीर्ण छन। धर्मकाटा छ तर बिग्रेर समान तौलीदैन। खानेपानीको ट्याङ्की छ पानी छैन।

श्रोत : काठमाडौं, २०७६/१०/१९

वद्युत् खपत बढाउन वतरण प्रणाली बाधक

उपत्यकाको वद्युत् वतरण प्रणाली क्षमता करिब साढे ४ सय मेगावाट हाराहारी छ, गत पुसमा भने वद्युत् माग साढे चार सय मेगावाटसम्म पुग्यो

माघ १९, २०७६ वजय तिमल्सिना

काठमाडौं — वद्युत् खपत बढाउने रणनीतिसहित नेपाल वद्युत् प्राधकरणले घरायसी ग्राहकका लागि महसुल दर घटाउने निर्णय गरेको छ। तर, काठमाडौं उपत्यकाको वतरण प्रणालीले बढ्दो वद्युत् माग धान्नेमा शंका छ।

उपत्यकाको वद्युत् माग धान्न प्राधकरणलाई हम्मै परिरहेको छ। वतरण प्रणालीको क्षमताभन्दा बढी वद्युत् माग हुँदा उपत्यकाका वभन्न स्थानमा वद्युत् ट्रिपड हुने समस्या बढेको हो। उपत्यकाको वद्युत् वतरण प्रणालीको क्षमता करिब साढे ४ सय मेगावाट हाराहारीमा छ। वद्युत् माग पनि सोही हाराहारीमा छ, जसका कारण प्राधकरणलाई वतरण व्यवस्थापनमा समस्या परेको हो। गत वर्ष पुसमा काठमाडौं उपत्यकामा वद्युत्को उच्च माग करिब साढे तीन सय मेगावाट हाराहारी थियो। यस वर्ष भने पुसमा वद्युत् माग साढे चार सय मेगावाट हाराहारीमा पुगेको भारप्रेषण केन्द्रको तथ्यांक छ।

यो वर्षको चुनौतीबाट प्राधकरणले पाठ सकेको केन्द्रका प्रमुख सुरेश भट्टराईले बताए। ‘अहिले उपत्यकाका वभन्न स्थानमा वतरण प्रणाली सुधारका धेरै परियोजना सञ्चालन भइरहेका छन्, उनले भने, ‘आगामी दिनमा यस्ता चुनौती आउँदैनन्। वतरण प्रणाली सुदृढ हुँदै जान्छ।’ वतरण प्रणालीलाई सुधार्न प्राधकरण लाग्दा पनि घर नजिक तार तान्न नदिने र ट्रान्सफर्मर राख्न नदिने प्रवृत्तिका कारण समस्या भइरहेको उनको भनाइ छ।

प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसड पनि उपत्यकामा वद्युत् वतरण प्रणालीमा चुनौती रहेको स्विकारिन्छन्। तर, वद्युत्को बढ्दो माग पूरा गर्न सोहीअनुसार वतरण प्रणालीको क्षमता बढाउन प्राधकरण सक्रिय रहेको उनको दाबी छ। ‘फडर परिवर्तन गर्ने, ट्रान्सफर्मर फेर्नेजस्ता कामलाई तीव्रता दिएर माग धान्ने गरी स्तरोन्नति गर्दै छौं,’ उनले भने, ‘नयाँ सबस्टेसन निर्माणका लागि समयमै टेन्डर प्रक्रियामा जाँदै छौं।’ स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान) का उपाध्यक्ष कुमार पाण्डे सरकारले वद्युत् उत्पादनमा ध्यान दिएको तर वतरण र प्रसारण प्रणालीको सुधार र स्तरोन्नतिमा काम गर्न नसकेको टिप्पणी गर्छन्। ‘मानिसको क्रयशक्ति र सहरीकरण बढेसँगै वद्युत् माग बढे पनि सोहीअनुसार वतरण र प्रसारण प्रणाली

थ पएको छैन,' उनले भने, 'सरकारले उत्पादनको जिम्मा निजी क्षेत्रलाई छाडेर वतरण र प्रसारण प्रणालीलाई सुधार गर्नुपर्छ।' त्यसका लागि खर्चको लगानी आवश्यक पर्ने र यसलाई सरकारले प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने उनको भनाइ छ।

उपत्यकामा वतरण प्रणालीको दीर्घकालीन समस्या समाधानका लागि काठमाडौंका रिभर करिडोर जोड्ने र नयाँ वतरण प्रणाली डजाइन गर्ने प्राधिकरणको तयारी छ।

प्राधिकरणले तत्कालका लागि भने ट्रान्सफर्मर फेरेर र फडर व्यवस्थापन गरी वद्युत् वतरण गर्ने व्यवस्था मलाएको छ। आइतबार बसेको प्राधिकरण सञ्चालक समिति बैठकले घरायसी उपभोक्ताका लागि वद्युत् महसुल दर परिवर्तन गर्ने निर्णय गरेको थियो। प्राधिकरणका निर्णयलाई वद्युत् नियमन आयोगले सदर गरेपछि यो दर लागू हुनेछ।

हाल घरायसी उपभोक्ताले जति बढी वद्युत् खपत गर्‍यो, उति बढी प्रतियुनिट शुल्क लाग्ने गरेको छ। प्राधिकरणको निर्णय कार्यान्वयन भए बढी वद्युत् खपत गर्ने घरायसी ग्राहकलाई कम शुल्कमा वद्युत् खपतको सहूलयत हुनेछ। घरायसी प्रयोजनका लागि वद्युत् माग बढाउन प्राधिकरणले यस्तो कदम चालेको हो। बढी वद्युत् खपत गर्ने ग्राहकलाई सस्तोमा वद्युत् उपभोग गर्न दिँदा खाना पकाउने ग्यास वस्थापन गर्न सहयोग पुग्ने प्राधिकरणको विश्वास छ। आगामी वर्षदेखि वर्षायाममा खपतभन्दा बढी वद्युत् उत्पादन हुने अनुमानसहित प्राधिकरणले वद्युत् खपत बढाउने उपाय खोजिरहेको छ। अघिल्लो महिना प्राधिकरणले उद्योगहरूलाई महँगो शुल्क लएर दिइँदै आएको डे डकेटेड वद्युत्को महसुल हटाउने निर्णय गरेको थियो।

नयाँ दर कायम गर्न 'ब्लक' समेत परिवर्तन गरिएको प्राधिकरणले जनाएको छ। प्राधिकरणले १० युनिटसम्म मात्रै वद्युत् खपत गर्नेलाई मासिक ३० रुपैयाँ मात्रै लएर वद्युत् उपलब्ध गराउने निर्णयसमेत गरेको छ। मासिक १० युनिटभन्दा कम वद्युत् खपत गर्ने ग्राहक करिब ७ लाख भएको प्राधिकरणको तथ्यांक छ। यस्तै मासिक २० युनिटभन्दा कम वद्युत् खपत गर्ने ग्राहक १७ लाख छन्। प्राधिकरणको हाल कायम वद्युत् महसुल दरअनुसार २० युनिटसम्म वद्युत् उपभोग गर्ने घरायसी ग्राहकले मासिक ३० रुपैयाँ सेवा शुल्कसहित प्रतियुनिट ३ रुपैयाँ वद्युत् महसुल तिर्नुपर्छ।

श्रोत : राजधानी, २०७६/१०/२०

दुई महिना भित्रै नयाँ वद्युत् महसुल निर्धारण हुँदै

दुई करोड ९० लाख जनसंख्या लाभान्वित हुने

काठमाडौं । नेपाल वद्युत् प्राधकरणले महशुल परिमार्जनका लागि वद्युत् नियमन आयोगमा प्रस्ताव पेस गरेको छ । नियमन आयोगले दुई महिना भित्रै नयाँ वद्युत् महसुल निर्धारण गर्ने भएको हो । यसबाट २ करोड ९० लाख जनता लाभान्वित हुने भएका छन् ।

मुलुकमा ऊर्जा उत्पादन बढेको अवस्थामा खपत बढाउनुपर्ने भएकाले सरकारले उपभोगका आधारमा वद्युत महसुल निर्धारण गर्ने नीति लने भएको हो । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयले जति बढी वद्युत् उपयोग गऱ्यो त्यति नै प्रतियुनिट बिजुली सस्तो हुने गरी वद्युत् महसुल निर्धारण गर्ने घोषणा यसअघि नै गरिसकेको छ ।

प्राधकरणले शुक्रबार आयोगमा महसुल निर्धारण प्रस्ताव पेस गरेको छ । सोही प्रस्ताव आयोगले अध्ययन गरिरहेको आयोगका अध्यक्ष दिल्लीबहादुर संहले बताए । उनले भने, 'हामीले सबै ववरण पायौं भने दुई महिना भित्रै नयाँ महसुल निर्धारण हुनेछ ।'

'जर्जिया र अमेरिकाजस्ता देशमा महसुल निर्धारणका लागि ६ महिनाको अवधि दिइएको भए पनि हाम्रो नियमावलीमै दुई महिनामा निर्धारण गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ ।' जनताको हितसँग जोडिएको वषय हुँदा एक महिना भित्र सम्भवत सबै प्रदेश र काठमाडौं उपत्यकामा सार्वजनिक सुनुवाइ हुने भएको छ ।

उनले भने, 'हामीसँग जनशक्तिको अभाव छ, हाम्रो क्षमताले भ्याएसम्म सबै प्रदेशमा सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने पक्षमा छौं ।' यो निर्णयले २ करोड ९० लाख जनसंख्या प्रभावित हुने भएको हुँदा उपभोक्ता र प्राधकरणको हितमा वद्युत् महसुल निर्धारण हुने संहले बताए ।

प्राधकरणले बिजुली खपतलाई बढाउन १० युनिटसम्म बिजुली खपत गर्ने ग्राहकलाई बिजुली निःशुल्क दिने प्रस्ताव गरेको छ । प्राधकरणले १० युनिटसम्म बिजुली खपत गर्ने ग्राहकलाई बिजुली निःशुल्क दिई उनीहरूबाट मासिक चार्जबापत ३० रुपैयाँ मात्र लने गरी प्रस्ताव गरेको छ ।

१० युनिटसम्म बिजुली खपत गर्ने ग्राहकले तिर्ने ३० रुपैयाँ बिजुलीबापतको शुल्क नभई अन्य चार्ज हुने प्रा धकरणले जनाएको छ । तर,आयोगले भने प्रस्तावत वद्युत् महसुलबारे अहिले जानकारी दिन न मल्ने बताएको छ ।

हाल २० युनिटसम्म बिजुली प्रयोग गर्ने ग्राहकले ३० रुपैयाँ अन्य चार्जसहित प्रतियुनिट ३ रुपैयाँ शुल्क तिर्दै आएका छन् । अब प्रा धकरणले १० युनिटसम्मको ग्राहकको छुट्टै श्रेणी कायम गर्ने गरी प्रस्ताव गरेको छ । प्रा धकरणका अनुसार १० युनिटसम्म बिजुली प्रयोग गर्ने ग्राहकको संख्या ७ लाख छ ।

हाल घरायसी ग्राहकलाई ७ श्रेणीमा

वभाजन गरिएकोमा अब बिजुली खपतअनुसार ६ श्रेणी मात्र प्रस्ताव गरिएको छ । अहिले ग्राहकले प्रतियुनिट अ धकतम १५ युनिट तिर्दै आएकोमा अब अ धकतम १२ रुपैयाँसम्म मात्र गर्ने गरी नयाँ महसुल दर प्रस्ताव गरिएको छ । वा र्षक २ सय ४५ युनिट प्रतिव्यक्ति बिजुली खपत दरलाई बढाएर सन् २०२३ सम्ममा प्रतिव्यक्ति ७ सय युनिट खपत गर्ने सरकारी योजना रहेको छ ।

व भन्न आयोजना अन्तिम चरणमा रहेको र नेपालसँग पर्याप्त बिजुली हुने भएकाले बिद्युत खपत बढाउन मूल्य कम गर्न लागेको प्रा धकरणले बताउँदै आएको छ ।आयोगले महसुल निर्धारण गर्नु अगा ड व भन्न सरोकारवाला निकायसँग सार्वजनिक सुनुवाइसमेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/२०

दोर्दी कोरिडोर ६० प्रतिशत निर्माण पूरा

निर्माणाधीन १३२ केभी दोर्दी कोरिडोर प्रसारण लाइन आयोजना ६० प्रतिशत पूरा भएको छ । २०७५ मं सरदे ख निर्माण सुरु भएको आयोजनाको आधा भन्दा बढी काम स कएको हो ।

कर्तिपुरदे ख उदिपुरसम्मकाे लाइनमा २१ वटा फाउन्डेसन तयार भइसकेको आयोजना प्रमुख रमेश पौडेलले बताए । उनका अनुसार १० कलो मटर लाइनमा ३७ वटा टावर निर्माण हुनेछन् ।

प्रसारण लाइनका ला ग आवश्यक उपकरण आयातको काम भइरहेको छ । उपकरण आयात सम्पन्न भइसकेपछि टावर ठड्याउन र तार तान्न था लने आयोजनाले जनाएको छ । तार आयोजनास्थलमा आइसकेको छ ।

प्रसारण लाइन सँगै उदिपुरमा निर्माण भएको सबस्टेसनको काम पनि ८० प्रतिशत पूरा भएको छ । अहिले उपकरण जडानको काम भईरहेको छ । नेपाल हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनीले सबस्टेसन र जोशी एण्ड मुडवरी कम्पनीले लाइन निर्माणको जिम्मा पाएका छन् । आवश्यक सबै प्र क्रया पूरा भइसकेकाले चालु आ र्थक वर्ष भत्र लाइन तथा सबस्टेसन निर्माणको काम पूरा हुने पौडेलको दाबी छ ।

प्रा धकरणले निर्माण गरिरहेको यो प्रसारण लाइन पूरा गर्न २६ करोड रूपैयाँ लागत अनुमान गरिएको छ । प्रसारण लाइन तयार भएपछि दोर्दी कोरिडोरमा निर्माणाधीन २ सय मेगावाटका आयोजनाको वद्युत यो लाइनमार्फत २२० केभी मरूयाड्दी कोरिडोरमा लगेर जो डनेछ ।

दोर्दी कोरिडोरमा अहिले २५ मेगावाटको मा थल्लो दोर्दी-ए, ५४ मेगावाटको सुपर दोर्दी, २७ मेगावाटको दोर्दीखोला, १२ मेगावाटको दोर्दी-१ लगायतआयोजना निर्माण भइहेका छन् । निर्माणाधीन आयोजनामध्ये दोर्दीखोला र मा थल्लो दोर्दीको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ ।

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/२०

नलगाड जल वद्युत् आयोजना : मुआब्जा रकम बढाउन माग

जाजरकोट — नलगाड जल वद्युत् आयोजना प्रभाव वतले जग्गाको मुआब्जा रकम बढाउन माग गरेका छन्। ७ वर्षअघि निर्धारित रकम कम भएको र समयमै नपाइएको भन्दै स्थानीयले पुनः मुआब्जा निर्धारणको माग गरेका हुन्।

४ सय १७ मेगावाट क्षमताको आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र नलगाड नगरपालिका र बारेकोट गाउँपालिका हो। आयोजनाले स्थानीयलाई प्रतिरोपनी जग्गाको ४ लाख ७५ हजार रुपैयाँ दिने निर्णय गरेको थियो। प्रभाव वतले प्रतिरोपनी १० लाख, घर, घट्ट, मल, फलफूलका बिरुवालगायतको एकीकृत मूल्यांकन गरी मुआब्जा दिनुपर्ने माग गरेका छन्। ५ रोपनीभन्दा कम जग्गा हुने परिवारलाई पुनर्बासको व्यवस्था गर्नुपर्ने स्थानीयको माग छ।

मुआब्जा निर्धारण उपस मतिले शनिबार बारेकोट-८ सेपुखोलामा गरेको छलफलमा स्थानीयले मुआब्जा रकम बढाउन माग गरेका हुन्। सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारीको संयोजकत्वमा गठित उपस मतिमा नापी, मालपोत र नलगाड हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रतिनिधि सदस्य छन्। स्थानीय योगेन्द्र संहले अहिलेसम्म जग्गाको मात्र मुआब्जा पाइएको गुनासो गरे। 'त्यो पनि निकै कम छ,' उनले भने, 'घरलगायतका अन्य संरचनाको मुआब्जा पाइएको छैन।' प्रभाव वतको माग सम्बोधन नगरे संघर्षमा उत्रिने उनको भनाइ छ। स्थानीयले सहायक प्रजिअ वष्णु सहनीमार्फत सरकारलाई मुआब्जा वृद्धिसहितको मागपत्र बुझाएका छन्। उचित र जायज माग सम्बोधनका लागि आवश्यक पहल गर्ने सहनीले बताए।

नलगाड जल वद्युत् आयोजना : डीपीआर र मुआब्जामै अलमल

नेपाल वद्युत् प्राधिकरणले २०४५ सालदेखि नलगाड आयोजनाको अध्ययन सुरु गरेको थियो। आयोजना विकास समिति हुँदै अहिले कम्पनीमा परिणत भएको छ। आयोजनाको बाँधस्थल बारेकोट गाउँपालिका-८ अधेरीखोला र पावरहाउस नलगाड नगरपालिका-७ दल्लीमा पर्छ। जलाशययुक्त आयोजनाको वस्तुतः आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) निर्माणमा ढिलाइ हुँदा निर्माण सुस्त छ।

४२ महिनाअघि डीपीआरको काम सुरु भएको थियो। अस्ट्रेलियाको स्मेक, अमेरिकाको एमडब्ल्यूएच र नेपालको उदय कन्सल्ट प्रा. लि.ले ३० महिनामा डीपीआर सम्पन्न गर्नेगरी जल वद्युत्

कम्पनीसँग १ अर्ब ११ करोड रुपैयाँमा सम्झौता गरेका थिए । डीपीआर बुझाउने अवधि सकिएको १ वर्ष नाघेको छ । तोकेको समयमा डीपीआर पूरा नभएपछि ९ महिना म्याद थपिएको थियो । उक्त म्याद पनि गुज्रिएपछि परामर्शदाताले गत असोजदेखि हर्जना तिर्ने आएको छ ।

परामर्शदाता कम्पनीले डीपीआरअन्तर्गतको ड्याम डिजाइन, वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन, टोपोसर्भे, भौगर्भक सर्भे, ड्रल कार्य र ४०० केभी प्रसारण लाइन सर्भे पूरा भइसकेको दाबी गरेको छ । टेस्ट अडिट, पावरहाउस डिजाइन, अन्तिम प्रतिवेदनलगायत काम अझै बाँकीरहेको जल वद्युत् कम्पनीका इन्जिनियर पदम थापाले बताए । प्रतिवेदन बुझाउन ढिला गरेपछि परामर्शदाता कम्पनीलाई हर्जना तिर्न लगाइएको उनले जानकारी दिए ।

श्रोत : गोरखापत्र, २०७६/१०/२०

नौ वर्षपछि लयो प्रसारण लाइनले गति

चरीकोट (दोलखा), माघ २० गते । सन् २०१२ सम्म निर्माण सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने दोलखाको सँगटीदेखि सन्धुपाल्चोकको लामोसाँघुसम्मको करिब ४० किलोमटर प्रसारण लाइन निर्माण कार्यले बल्ल गति लएको छ ।

दुई वर्षमा पूरा गर्नेगरी सन् २०१० अक्टोबरमा नेपाल वद्युत् प्राधिकरणले भारतीय ठेकेदार कम्पनी अरावली इन्फ्रा पावरसँग ठेक्का सम्झौता गरेर अघि बढेको भए पनि व भन्न बहानामा ढिलो हुँदै गएकोमा निर्माण कार्यले करिब नौ वर्षपछि गति लएको हो ।

सँगटी-लामोसाँघु प्रसारण लाइन आयोजनाका प्रमुख राजन ढुङ्गेलले हालसम्म करिब ९० प्रतिशत काम स कएको बताउनुभयो ।

उहाँका अनुसार १३२÷३३ को सबस्टेसनसहित १३२ केभी प्रसारण लाइन निर्माणमा १२४ वटा टावर निर्माण गर्नुपर्नेमा ११७ वटा टावर बनिसकेका छन् । सँगटी र लामोसाँघुमा निर्माण भइरहेको सबस्टेसनको काम ८५ प्रतिशत स कएको छ ।

बाँकी सातवटा टावरमध्ये भीरेश्वर नगरपालिका-९ स्थित झडानीको चार र भीनपाट बोकको एक ठाउँ गरी जम्मा पाँच ठाउँमा स्थानीयको अवरोधका कारण टावर बन्न नसकेको आयोजना प्रमुख ढुङ्गेलले बताउनुभयो । बाँकी दुईवटा टावरको जगको काम सुरु भएको छ । प्रसारण लाइनको एउटा मात्रै सर्कटमा करिब २८ किलोमटर तार तानिएको उल्लेख गर्दै उहाँले जग्गा ववाद समाधान भए अबको तीन महिना भित्र एउटा सर्कटमार्फत ८० मेगावाटसम्म वद्युत् प्रसारण गर्न सक्ने बताउनुभयो । दोलखाको उत्तरी क्षेत्रमा उत्पादन हुने जल वद्युत् व्यवस्थापन गर्नेगरी प्राधिकरणले सबस्टेसनका लागी साढे १७ करोड र प्रसारण लाइनका लागी करिब ४२ करोड रुपैयाँमा ठेक्का सम्झौता गरेको थियो । तर प्रसारण लाइन निर्माणमा भइरहेको ढिलासुस्तीले अहिले नै जिल्लामा उत्पादित करिब सात मेगावाट वद्युत् खेर गइरहेको छ ।

उत्पादित वद्युत्को अनुपातमा पर्याप्त प्रसारण लाइन बन्न नसक्नु र बन्दै गरेका एकाध आयोजनामा समेत ठेकेदार कम्पनीले लापरबाही गर्दै ढिलासुस्ती गर्न थालेपछि उत्पादित वद्युत् खेर गएको हो । ओभरलोडकै कारण वर्षायाममा जिल्लामा छिनछिनमा वद्युत् काटिने समस्या हुने गरेको नेपाल वद्युत् प्राधिकरण दोलखा वतरण केन्द्रले जनाएको छ ।

प्रसारण लाइन बनेपछि ११ मेगावाटको स प्रड जल वद्युत् आयोजना र निर्माणको अन्तिम चरणमा रहेका २५ मेगावाटको सँगटीखोला, ११ मेगावाटको तल्लो खारेखोला, पाँच मेगावाटको घट्टेखोला र ४०

मेगावाटको खानीखोलालगायतबाट उत्पादित वद्युत् प्रसारण लाइनमा जो डने छ । निर्माणको अन्तिम चरणमा पुगेका आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत्लाई सँगटी-त्तामोसाँघु प्रसारण लाइनले समयमै व्यवस्थापन गर्न नसके ती आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत् खेर जाने मात्रै नभई जल वद्युत् आयोजनालाई वद्युत् प्रा धकरणले उल्टै क्षतिपूर्तिबापत रकमसमेत दिनुपर्ने हुन्छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/२०

घलेम्दीको वद्युत राष्ट्रिय प्रणालीमा जो डयो

काठमाडौं । ५ मेगावाटको घलेम्दी जल वद्युत आयोजनाको वद्युत राष्ट्रिय प्रणालीमा जो डएको छ । म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा निर्माण सम्पन्न आयोजनाको वद्युत प्रणालीमा जो डएको हो ।

आइतबारदेखि उत्पादन परिक्षण सुरु गरेको घलेम्दी हाइड्रोपावर कम्पनीका लेखापाल शैलेन्द्र गौतमले बताए । उनका अनुसार आयोजनाबाट उत्पादीत वद्युत घराप सबस्टेसनमा जो डएको छ ।

‘उत्पादीत वद्युत दाना सबस्टेसनमा जो डने ता लका थयो’ उनले भने ‘नेपाल वद्युत प्रा धकरणले २२० केभी कालीगण्डकी कोरिडोर प्रसारण लाइन सम्पन्न नगर्दा घराप सबस्टेसनमा जो डएको छ ।’ ३३ केभी क्षमताको तातोपानी साना जल वद्युत आयोजनाको सबस्टेसनमा जो डएको हो ।

आयोजनाको निर्माण पूरा भए पनि प्रसारण लाइन नसकएकाले वद्युत जो डने दाना सबस्टेसन सञ्चालन नभएपछि साढे ४ महिनादेखि वद्युत खेर गएको कम्पनीले जनाएकाे छ । वद्युत उत्पादन सुरु गर्न नपाएपछि ५ करोड रुपैयाँ भन्दा बढी घाटा बेहोरेको गौतमले बताए । प्रा धकरणले प्रसारण लाइन निर्माण पूरा गरी सञ्चालनमा ल्याएपछि आयोजनाको वद्युत दाना सबस्टेसनमा जो डने ।

आयोजना सम्पन्न गर्न १ अर्ब १५ करोड रुपैयाँ खर्च भएको छ । आयोजनामा लुम्बिनी विकास बैंकको अगुवाईमा मेगा बैंकको पनि लगानी छ । ७० प्रतिशत बैंकको ऋण र ३० प्रतिशत स्वपुँजी लगानी छ ।

श्रोत : अन्नपूर्णपोष्ट, २०१६/१०/२०

राष्ट्रिय प्रशारणमा जो डयो घलेम्दी

बेनी : म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका-४ नारच्याङमा निर्माण भएको ५ मेगावाट क्षमताको घलेम्दी खोला जल वद्युत् आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत् केन्द्रीय प्रशारण लाइनमा जोडिएको छ। नारच्याङको घरापस्थित तातोपानी साना जल वद्युत् आयोजनाको सवस्टेसनबाट घलेम्दीको वद्युत् केन्द्रीय लाइनमा जोडिएको हो। घलेम्दी हाइड्रो ल मटेडका अध्यक्ष कशोर सुवेदीले परीक्षण सफल भएपछि व्यवसायिक उत्पादन सुरु गर्ने बताए।

‘माघ १६ गतेदेखि परीक्षणका लागि राष्ट्रिय लाइनमा पठाएका छौं, उनले भने, ‘वद्युत् प्राधिकरणको प्राधिकार टोलीले अनुमति दिएपछि व्यवसायिक उत्पादन थाल्छौं।’ फागुन पहिलो सातादेखि व्यवसायिक उत्पादन सुरु गर्ने तयारी गरेको छ। दानामा २२० केभी क्षमताको सवस्टेसन र दाना-खुर्कोट प्रशारण लाइन तयार नहुँदासम्मका लागि ३३ केभी क्षमताको तातोपानी साना जल वद्युत् आयोजनाको सवस्टेसन प्रयोग गरिएको हो।

गत साउनमा बाँध, सुरुङ, पेनस्टक र पावरहाउसका उपकरणको परीक्षण सफल भए पनि प्रशारण लाइन र सवस्टेसन तयार नहुँदा घलेम्दी सञ्चालन हुन सकेको थिएन। तातोपानीको सवस्टेसन प्रयोग गरेको १३ मेगावाटको थापाखोला जल वद्युत् आयोजनासँग समन्वय गरेर घलेम्दीले राष्ट्रिय प्रशारणमा जोडेको हो। थापाखोलाले क्षमताको आधा मात्र उत्पादन गरेको छ। घलेम्दीमा २.५ मेगावाट वद्युत् निस्किएको छ।

२०७५ कात्तिकदेखि पूर्वाधार निर्माण सुरु भएको घलेम्दीको २०७४ भदौमा एक हजार ६९५ मटर सुरुङको ब्रेक थु भएको थियो।

यसैगरी नारच्याङमा रोवष्ट इनर्जीद्वारा लगानी भएको ४२ मेगावाटको मस्त्रीखोला जल वद्युत् आयोजना निर्माणको ९८ प्रतिशत निर्माण सकिएको छ। बाँध, सुरुङ, वद्युत्गृह, प्रशारणलाइन र पेनस्टक पाइप निर्माण करिब सकिएको आयोजनाका परामर्शदाता इन्जिनियर दिवाकर खड्काले बताए। तीन वटा टर्वाइनमध्ये दुई वटा जडान भइसकेको छ।

‘प्रशारण लाइन र सब स्टेशन तयार हुने हो भने अबको एक महिनामा आयोजना सञ्चालन गर्न सक्छ,’ उनले भने। गत बैशाख अन्तिम साता दुई हजार २७०.५ मटर सुरुङको ब्रेक थु भएको

थयो। सन् २०१६ को जुन १३ मा आयोजनाको सुरुङ्ग निर्माण सुरु भएको थयो। नारच्याङको बेसीगाउँस्थित कालीगण्डकी नदीको बायाँ कनारमा वद्युत्गृह निर्माण गरेको छ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/२१

फलाखु खोलाकाे काम ७ महिनादे ख ठप्प

रसुवा - रसुवाको नौकुण्ड गाउँपालिका-१, थाङ्दोरमा निर्माण भइरहेको फलाखु खोला जल वद्युत् आयोजनाको काम सात महिनादे ख ठप्प भएको छ। गएको असारदे ख आयोजनाको काम रो कएको हो।

कामदार अभावका कारण काम रो कएको आयोजनाले जनाएको छ। बर्खाको समयमा काम नगर्ने भन्दै असारमा चनियाँ कामदार फर्केका थए। अर्को परियोजनामा काम गर्नका लागू उनीहरू नेपाल आएका थए। अर्को परियोजनाबाट यो आयोजनामा आएका उनीहरूको पुरानो परियोजनाको काम सकेपछि यहाँ बस्न सम्भव नभएको हो। वर्कड भसामा उनीहरूलाई ल्याउन प्रक्रियागत इन्ड्रट भएपछि ढिलाइ भएको थयो।

पछिल्लो समय चीनमा कोरोना भाइरसको प्रकोप सुरु भएसँगै अझै डेढ दुई महिनामा कामदार आउने सम्भावना नरहेको आयोजनाले जनाएको छ। आयोजनाको ३० प्रतिशत काम सकेको छ। १४.७ मेगावाटको आयोजना डेढ वर्षमा निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी काम अघि बढाइएको थयो। तर व वध समस्याका कारण आयोजनाको कामले गति लन सकेको छैन। यो आयोजना चनियाँ ठेकेदार चोड कड वाटर टर्बाइन वक्स कम्पनी ल मटेड (सडब्लुटिडब्लु)ले निर्माण गरिरहेको छ।

आयोजनाले जग्गा अधग्रहण, लाइन निर्माण, बाटो निर्माण र क्याम्प निर्माण सम्पन्न गरेसँगै संरचना निर्माणको काम अघि बढाएको भए पनि कामदार नभएपछि काम रो कएको बेत्रावती हाइड्रोइलेक्ट्रिक कम्पनीले जनाएको छ। आयोजनाको सुरक्षाका लागू नेपाली सेनाको कालीजंग गणको क्याम्प राखेको छ। यार्सामा हेडवक्स रहने आयोजनाको घिचेतमा पावर हाउस रहनेछ। आयोजनाको लागत दुई अर्ब ४० करोड रहेको छ। आयोजनाले दिएको जानकारी अनुसार दुई हजार तीन सय मटर टनेल र एक हजार आठ सय मटर पेनस्टक रहनेछ। तीमध्ये तीन सय मटर टनेल निर्माण भइसकेको छ।

त्यसैगरी फलाखुखोला (५ मेगावाट) जल वद्युत् आयोजनाको निर्माण कार्य २० प्रतिशत सकेको छ। यो आयोजनाको लागत करिब एक अर्ब रुपयाँ रहेको छ। आयोजनाले दिएको जानकारी अनुसार एक हजार एक सय मटर मुख्य सुरुड र एक हजार दुई सय मटर पेनस्टक रहने छ। यो

आयोजनाको इयाम साँघाचौरमा रहने र दनुस्वारामा पावर हाउस रहने बताइएको छ। उत्पादन हुने वद्युत् त्रिशूली थब्री हबमा जोडने छ। पाँच मेगावाट क्षमताको आयोजनाले नौ कलो मटर र १३.७ मेगावाट क्षमताको आयोजनाले १४ कलो मटर प्रसारण लाइन निर्माण गर्नुपर्नेछ। जिल्लामा अहिले १३ वाटा जल वद्युत् आयोजना निर्माण भइरहेका छन्। पाँच वर्ष भित्र यी आयोजनाबाट ६ सय ९८ मेगावाट वद्युत् उत्पादन हुन्छ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/२१

बुटवल पावरको तल्लो मनाङ मस्याङ्दी आयोजना स्वा मत्व बिक्री गर्न प्रस्ताव पारित, ८०.६ प्रतिशत चनियाँको हुने

काठमाडौं । बुटवल पावर कम्पनी ल मटेड (बीपीसी) ले १४० मेगावाटको तल्लो मनाङ मस्याङ्दी जल वद्युत आयोजनाको ८०.६ प्रतिशत सेयर चनियाँ कम्पनीलाई बिक्री गर्ने प्रस्ताव स्वीकृत भएको छ ।

बीपीसीको हालै सम्पन्न २७ औं वार्षिक साधारणसभाले मनाङ मस्याङ्दी हाइड्रोपावर कम्पनीको स्वा मत्व बिक्री गर्ने प्रस्ताव पारित गरेको हो ।

बीपीसी र ३ ओटा चनियाँ कम्पनीले संयुक्त रूपमा स्थापना गरेको एससीआईजी इन्टरनेसनल नेपाल हाइड्रो ज्वाइन्ट डेभलपमेन्ट कम्पनी प्राइभेट ल मटेडलाई बिक्री गर्ने छ । एससीआईजीमा बीपीसीको १९.४ प्रतिशत सेयर रहेको छ ।

कम्पनीको अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) तथा सबै दायित्व एससीआईजीमा हस्तान्तरण हुने छ । कम्पनीमा ८ लाख ८५ हजार ९६० कता सेयर रहेकोमा ७ लाख १४ हजार ८४ कता एससीआईजीको हुने छ ।

एससीआईजीमा एससीआईजी इन्टरनेसनल ल मटेड, जीचेड इन्टरनेसनल इन्भेस्टमेन्ट कम्पनी ल मटेड, क्याआईइसी इन्टरनेसनल कम्पनी ल मटेड हडकडको लगानी रहने छ ।

मनाङमा पर्ने १४० मेगावाटको सो आयोजनाबाट ६९ करोड ८२ लाख युनिट बिजुली उत्पादन हुने संभाव्यता अध्ययनले देखाएको छ । तल्लो मनाङ मस्याङ्दी आयोजना भन्दा तल दुई आयोजनासंग क्यासकेड अवधारणामा स्रोतको अधिकतम उपयोग हुने गरी बिजुली उत्पादन बढाउने लक्ष्य रहेको बीपीसीले जनाएको छ ।

आयोजनाको संरचना मनाङको नासोड गाउँपालिकामा रहनेछ । आयोजनाबाट उत्पादन हुने बिजुली नासोड गाउँपालिकाको घेलाञ्चोक र ओडार गाउँपालिकामा प्रस्तावित २२० केभी मनाङ हवमा ल्याएर जोडने छ ।

वद्युतगृहमा ७ मेगावाट क्षमताका २ वटा पेल्ट्रन टर्वाइनमार्फत बिजुली उत्पादन हुनेछ । आयोजनामा सुरुङको लम्बाइ ४.६ कलो मटर लामो हुनेछ । हेड ३२० मटर अग्लो हुनेछ ।

बीपीसीले नेपालमा १ हजार मेगावाट बिजुली उत्पादन गर्न चीनबाट २ खर्ब रुपैयाँ बढी वैदेशिक लगानी ल्याउन चिनियाँसँग सम्झौता गरेको छ । होल्डिङ कम्पनीमार्फत आउदो ५ वर्षमा थप १ हजार मेगावाट बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य लइएको छ । बीपीसीले ३० मेगावाटको न्यादी आयोजनाको निर्माण गरिरहेको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/२१

१०८ वर्षमा वद्युतमा २३५ अर्ब लगानी, सरकारभन्दा निजी क्षेत्र अगाडि

काठमाडौं । जल वद्युत विकासको इतिहासले करिब १ सय ८ वर्ष गुजारेको छ । यस अवधमा देशमा धेरै उथलपुथल र उतारचढाव आए । दर्जनौं व्यवस्था परिवर्तन भयो । तर, वद्युत विकासको गतिले खासै फड्को मारेको देखिँदैन ।

सरकारले वद्युत उत्पादन गर्न सुरु गरेको (१९६८ मा फर्पिङदेखि) झन्डै सवा शताब्दी छेउ पुगिसक्यो । उता निजी क्षेत्रलाई जल वद्युत विकासमा निम्त्याएको करिब तीन दशक नजिक पुग्दैछ । यस अवधमा देशले करिब १३ सय २७ मेगावाट वद्युत प्राप्त गरेको छ, यो पनि ग्रडमा जोडिएको र नजोडिएको सबै मिलाएर । यसमा करिब २ खर्ब ३५ अर्ब रुपैयाँ लगानी भएको देखिन्छ ।

देशमा आजसम्म 'पानी' नै वद्युत उत्पादनको मुख्य स्रोत बनेको छ । भविष्यमा पनि यसको विकल्प देखिँदैन । वैकल्पिक स्रोतको रूपमा सोलार, वायु, बायोग्यास, लघुजल वद्युत समेत प्रयोगमा ल्याइएको छ । तर, यी स्रोतको काम सर्वसाधारणका दैलामा उज्यालो पुऱ्याउनु मात्र भइरहेको छ ।

जल वद्युतको सहयोगीका रूपमा अन्य स्रोतको उपयोग हुन सक्छ । नेपालको हकमा जल वद्युतको ठाउँमा अर्को स्रोतको विकास हुने सम्भावना धेरै पर देखिन्छ । तर, जल वद्युत विकासको गति भने ज्यादै सुस्त छ । हिजो र आजकै गतिमा हिँड्ने हो भने जल वद्युतमार्फत औद्योगिक क्रान्तिको सपना देख्न देशलाई अझै दशकौं कुर्नुपर्ने देखिन्छ ।

यस अवधमा देशमा १ सय २३ वद्युत आयोजना निर्माण भएछन् । हिजो कति निर्माण भए र कति बन्द भए त्यसको कुनै तथ्य छैन । यहाँ समेटिएको पनि छैन । सञ्चालनमा रहेका वद्युत आयोजना वा वद्युतगृहको संख्या पौने शताब्दी पुग्दासम्म पुग्नपुग्न डेढ-दुई सय होला, यो पनि ग्रड, अफ ग्रड वा भएजति सोहोरसाहर पादा ।

आजसम्म वद्युत उत्पादन, प्रसारण र वतरण गर्ने एकल सरकारी निकाय नेपाल वद्युत प्रा धकरण नै हो । यसले अहिलेसम्म लघु, साना र ठूला गरी ५८ आयोजना निर्माण गरेको दे खन्छ । यसमा दुई-दुई सोलार र थर्मल आयोजना पनि पर्छन् ।

वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्धन केन्द्रमार्फत निर्माण भई सञ्चालत आयोजना समेत जोड्दा सरकारका आयोजनाको संख्या सय हाराहारी पुग्ला । यी सबैबाट उत्पादन भएको वद्युत परिमाण जम्मा ६ सय ९० मेगावाटमात्र हो । सवा शताब्दी नजिक पुग्दासम्म वद्युत उत्पादनमा सरकारको योगदान यति हुनुलाई साह्रै लज्जाजनक अवस्था मान्नुपर्छ ।

यस अव धसम्म आइपुग्दा वद्युतमा सरकारी लगानी करिब १ खर्ब १५ अर्ब रुपैयाँ पुगेको दे खन्छ । यसमा पनि सुरुका वर्षमा निर्माण भएका धेरै आयोजनामा वदेशी अनुदान तथा सह लयत ऋण लगानी भएको दे खन्छ । भारत, बेलायत, चीन, रुस लगायत देशले जल वद्युत उत्पादनमा सहयोग पुर्याएका थए । सरकारी ढुकुटीबाट लगानी भएका आयोजनाको संख्या ज्यादै कम छन् ।

यसैगरी, सरकारी लगानीमा निर्माण भएका आयोजनाको प्रतिमेगावाट लागत ५६ करोड रुपैयाँसम्म पुगेको दे खन्छ । पछिल्ला वर्षमा निर्माण भएका मध्यमर्याङ्दी, चमे लया, मा थल्लो त्रिशूली-३ 'ए' र कुलेखानी तेस्रोको लागत निकै महँगो हुन पुग्यो । भलै, चमे लयाको लागतमा बलाँचदे ख अत्तरियासम्म १३१ कलो मटर प्रसारण लाइन पनि निर्माण भएको थयो ।

उता २०४९ सालमा वद्युत ऐन आयो । र, सरकारले जल वद्युतमा निजी क्षेत्रलाई सहभागी बनाउने नीति लयो । यो कानुन बनेको करिब २७ वर्षमा निजी क्षेत्रले ६ सय ३६ मेगावाटबराबरका ९० आयोजना निर्माण गरेछ । यसलाई सरकारले १ सय ८ वर्षमा हा सल गरेको उपलब्धिसँग तुलना गर्दा निकै उत्साहजनक मान्नुपर्छ ।

६० मेगावाटको खम्तीदे ख जल वद्युतमा लगानी सुरु गरेको निजी क्षेत्रले अहिलेसम्मका ९० आयोजनामा १ खर्ब २० अर्ब रुपैयाँ लगाएको दे खन्छ । खम्ती र भोटेकोसी वदेशी निजी क्षेत्र (नर्वेजिय र अमेरिकी कम्पनी) ले निर्माण गरे पनि त्यस यताका अ धकांश आयोजनामा स्वदेशी निजी क्षेत्रको लगानी छ ।

सरकारी आयोजनाको प्रतिमेगावाट लागत ४०-५० करोड रुपैयाँ पु गरहँदा निजी क्षेत्रले बढीमा २५ करोड रुपैयाँ भन्ने पूरा गर्ने प्रयास गरेका छन् । अझ कुनै-कुनै त प्रतिमेगावाट १४-१५ करोड रुपैयाँमा पनि पूरा भएका छन् । यहाँनिर लागतका दृष्टिले सरकारले उल्टै निजी क्षेत्रबाट सक्नुपर्ने दे खन्छ ।

निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका आयोजना ३५ वर्षपछि सरकारमा हस्तान्तरण हुन्छन् । यसो हुँदा ती कति गुणस्तरीय बनेका छन् वा आयोजनामा ज डत उपकरण कतिको टिकाउ र गुणस्तरयुक्त छन्, त्यो सरकारले अनुगमन गर्ने पाटो हो । यद्यप, निजी प्रवर्द्धकहरू गुणस्तरका दृष्टिले आफ्ना आयोजनाहरू सरकारी भन्दा कम नरहेको बताउने गरेका छन् ।

निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका आयोजना मध्ये करिब २ सय मेगावाटमा नर्वे, अमेरिका, चीन लगायत देशको लगानी छ । ६० मेगावाटको खम्ती, ४५ मेगावाटको भोटेकोसी, ५० मेगावाटको मा थल्लो मस्याङ्दी 'ए', २५ मेगावाटको मा थल्लो मादी र २२ मेगावाटको बागमती वदेशी लगानीका आयोजना हुन् । यी बाहेक गैरआवासीय नेपालीले लगानी गरेका आयोजनाको क्षमता करिब ३५ मेगावाट छ ।

शुद्ध स्वदेशी निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका आयोजनाको क्षमता करिब ४ सय मेगावाट पुग्छ । यसमा प्रा धकरणको सहायक कम्पनी च लमले निर्माण गरेको २२ मेगावाटको च लमे पनि जो डन्छ । प्रतिमेगावाट लागत १५-१८ करोड रुपैयाँमात्र मान्दा पनि स्वदेशी निजी क्षेत्रले जल वद्युत वकासमा ६० दे ख ७० अर्ब रुपैयाँ खन्याइसकेका छन् । तीन दशकमा खर्ब हाराहारी लगानी गर्दा समेत निजी क्षेत्रप्रतिको सरकारी धारणा नफेरिएको प्रवर्द्धकहरूले गुनासो गर्दै आएका छन् ।

निजीलाई हेर्ने दृष्टिकोणमा परिवर्तन नआउनु, सहयोगी नबन्नु र एकपछि अर्को समस्या सर्जना गर्दै जानुले स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूप्रति सरकार उदार छैन भन्ने दे खन्छ । ३५ वर्षपछि सरकारमातहत आउने निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका आयोजनाको अनुगमन नहुनुले पनि सरकार यस क्षेत्रप्रति अझै संवेदनशील हुन नसकेको प्रस्ट हुन्छ ।

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/२२

कानून बा झँदा वद्युत् खरिद सम्झौता ठप्प

काठमाडौँ — वद्युत् ऐन र वद्युत् नियमन आयोग ऐनको वषय बा झँदा र आयोगले दिएको निर्देशनबाट नेपाल वद्युत् प्रा धकरण असन्तुष्ट हुँदा वैशाखयता वद्युत् आयोजनासँगको वद्युत् खरिदबिक्री सम्झौता (पीपीए) ठप्प भएको छ। पीपीए नहुँदा निर्माणमा जानुपर्ने वद्युत् आयोजना प्रभावत बनेको निजी क्षेत्रको आरोप छ।

वद्युत् नियमन आयोग गठन भएयता प्रा धकरणले वद्युत् आयोजनाका प्रवर्द्धकसँग गर्दै आएको पीपीए ठप्प भएको हो। आयोगले पीपीए सम्बन्धमा प्रा धकरणलाई दिएको निर्देशन र आयोगको वनियमावलीका कारण पीपीए हुन नसकेको नेपाल वद्युत् प्रा धकरणका प्रवक्ता प्रबल अ धकारी बताउँछन्। यसअघि प्रा धकरणले सर्वेक्षण अनुमतिपत्रका आधारमा आयोजना प्रवर्द्धकसँग पीपीए गर्दै आएको थयो। वद्युत् नियमन आयोग ऐन र आयोगले तयार पारेको पीपीएसम्बन्धी वनियमावलीमा भने उत्पादन अनुमतिपत्र जारी भएका आयोजनासँग मात्रै पीपीए हुने व्यवस्था छ।

वनियमावलीमा भएको व्यवस्थाबाहेक आयोगले प्रा धकरणलाई पीपीएको सर्तमा केही बुँदा थप्न पनि निर्देशन दिएको थयो। उक्त निर्देशनमा पीपीएसम्बन्धी कुनै ववाद भए आयोगले समाधान गर्ने र पीपीए खारेज गर्न आयोगको स्वीकृति चाहिने बुँदा छ। यसअघि पीपीएमा ववाद भए दुवै पक्ष आर्बिट्रेसन (स्वतन्त्र मध्यस्थकर्ता) मा जाने व्यवस्था थयो।

आयोगले पठाएको निर्देशनमा हाइड्रोलोजिकल रिस्क (काबुबाहिरको परिस्थितिका कारण पानी कम भएर वद्युत् उत्पादन घट्ने) अवस्थामा प्रा धकरणले उत्पादकलाई जरिवाना तिराउन नपाउने व्यवस्था पनि राख्न भनिएको छ। यो व्यवस्थाप्रति पनि प्रा धकरणको आपत्त छ।

यस्तै कुनै कारणले प्रसारण लाइन अवरुद्ध भए पनि दुवै पक्षले एकअर्कालाई जरिवाना तिर्नु नपर्ने बुँदा राख्न पनि आयोगले निर्देशन दिएको थयो। यो बुँदामा प्रा धकरणले बढी प्रस्टता खोजेको छलफलमा सहभागी एक पदा धकारीले बताए। आयोगले दिएको यो बुँदामा प्रा धकरण असन्तुष्ट रहेको स्रोतको भनाइ छ। आयोगले दिएको निर्देशन संशोधनका लागि छलफल गर्न प्रा धकरण सञ्चालक समितिले सदस्य चेतराज जोशीको संयोजकत्वमा समिति गठन गरेको थयो। उक्त समितिमा प्रा धकरणका वद्युत् व्यापार वभाग निर्देशक प्रबल अ धकारी र कानून वभागका निर्देशक बेलप्रसाद शर्मा सदस्य छन्।

यो स मति र आयोगबीच गत साता आयोगको निर्देशन संशोधन गर्ने वषयमा छलफलसमेत भएको थयो । नियमन आयोगले पीपीएको सर्तमा राख्न भनेको बुँदाका कारण घाटा हुने प्रा धकरणको बुझाइ छ । गत साता भएको छलफलमा प्रा धकरणले गठन गरेको स मतिले आयोग पदा धकारीलाई यही वषय बताएका थए ।

प्रा धकरणका प्रवक्ता अ धकारीका अनुसार हाल सर्वेक्षण अनुमतिपत्र जारी भएका करिब ६ हजार मेगावाट क्षमतका वद्युत् आयोजनाले प्रा धकरणमा पीपीएका ला ग आवेदन दिएका छन् । यीमध्ये १० वटा आयोजना मात्रै उत्पादन अनुमतिपत्र जारी भएका आयोजना हुन् ।

वद्युत् नियमन आयोग ऐन र वनियमावलीमा भएको व्यवस्थाका कारण सर्वेक्षण अनुमतिपत्र मात्रै जारी भएका आयोजनासँग पीपीए गर्न नसकएको उनको भनाइ छ । 'नियमन आयोगको ऐनमै उत्पादन अनुमतिपत्र जारी भएको आयोजनासँग मात्रै पीपीए गर्न मल्ने व्यवस्था छ,' उनी भन्छन्, 'यो व्यवस्थाका कारण सर्वेक्षण अनुमतिपत्र मात्रै जारी भएका आयोजनासँग हामी पीपीए गर्न सक्ने अवस्थामा छैनौं ।'

वद्युत् नियमन आएपछि पीपीए रो कए पनि पीपीएअघि गर्नुपर्ने काम भने निय मत भएको उनको दाबी छ । 'पीपीएअघि गर्नुपर्ने कनेक्सन सम्झौता, वद्युत् उत्पादन ता लका निर्माणजस्ता काम निय मत छन्,' उनी भन्छन्, 'यी पनि पीपीएकै प्र क्रया हुन् ।' उत्पादन अनुमतिपत्र जारी भएका १० आयोजनाको भने पीपीए गर्न अहिलेको कानूनले बाधा नपरेको अ धकारीले बताए । 'आयोगको निर्देशनको वषय समाधान भएलगत्तै यी आयोजनासँग पीपीए हुन्छ,' उनले भने, 'यीमध्ये तीन वटा आयोजनासँगको पीपीए स्वीकृतिका ला ग आयोजनामा पठाइसकेका छौं ।'

ववाद समाधानलगायत वषय आयोगको क्षेत्रा धकार भएकाले सोही वषयमा प्रा धकरणलाई निर्देशन दिइएको नियमन आयोग अध्यक्ष दिल्ली संहले बताए । 'प्रा धकरणले यसअघि एकलौटी पीपीए गर्दै आएको थयो । प्रा धकरण ठूलो संस्था भएका कारण ऊर्जा उत्पादकहरू प्रा धकरणको सर्त मान्न बाध्य थए,' उनले भने, 'आयोगले कुनै पक्षलाई पनि असर नगर्ने गरी निर्देशन दिएको हो ।'

आयोग र प्रा धकरणको ववादले पीपीए रो कएकामा भने निजी क्षेत्र असन्तुष्ट छ । सरकारी निकायबीच समन्वय नहुँदाको परिणाम निजी क्षेत्रले भोग्नुपरेको उसको दाबी छ । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इप्पान) अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाई हरेक निकाय छुट्टाछुट्टै सरकार बनेको टिप्पणी गर्छन् । 'हामीले सरकार कसलाई मान्ने?' उनले प्रश्न गरे, 'ऊर्जा मन्त्रालयलाई मान्ने क प्रा धकरणलाई? क आयोगलाई?'

एउटाले अर्को निकायलाई देखाएर काममा अड्चन गर्दा ऊर्जाका लगानीकर्ता निरुत्साहित भएको उनको भनाइ छ । 'आयोजनास्थलमा हुनुपर्ने प्रवर्द्धक सरकारी निकाय धाएर बस्नुपरेको छ,' उनले भने । सरकारले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने घोषणा गरे पनि लगानीकर्तालाई सहज वातावरण नबनेको उनले बताए । 'आयोग गठन भएदेखि नै पीपीए रो कएको छ,' उनी भन्छन्, 'तर आयोग बन्नुअघि पनि पीपीए सहज थएन ।'

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/२२

प्रसारण आयोजनामा अवरोध

(पर्वत) — निर्माणाधीन कालीगण्डकी प्रसारण करिडोर आयोजनाको टावर र तार तान्ने क्रममा जलजलाबासीले वरोध जनाएका छन्। म्याग्दी र पर्वतमा उत्पादित वद्युत् राष्ट्रिय प्रसारणमा जोड्न निर्माणाधीन २२० केभीए क्षमताको आयोजना राष्ट्रिय प्राथमकता प्राप्त हो।

कुस्मा नगरपालिका-२ खुर्कोटस्थित आयोजनाको सबस्टेसनबाट दानातर्फ वस्तार भइरहेको २२ र २३ नम्बरका टावरका बीचका बस्ती जो खममा परेको भन्दै स्थानीयले स्थानान्तरणको मागसहित काम रोकेका हुन्। १४ दलत बस्तीका घर एकै ठाउँमा जो डएको हुनाले आयोजनाको टावर नजिकै पर्दा जो खम बढेको स्थानीय इन्द्रबहादुर वश्वकर्माले बताए। 'हामी सबै परिवारको घरजग्गा एकै ठाउँमा छ,' उनले भने, 'भएको सबै जग्गा प्रभाव क्षेत्रमा परेपछि हामी कहाँ जाने?' आयोजनालाई आफूहरूका समस्या राख्दा सामान्य मुआब्जा दिएर टार्न खोजेको उनको आरोप छ।

दलत बस्तीका १४ परिवारले संघर्ष समिति निर्माण गरेर चार दिनदेखि काम रोकेका हुन्। 'कहाम्रो अन्तै बासको व्यवस्था हुनुपर्छ,' मंगलबार जिल्ला प्रशासनमा आएका गणेश वश्वकर्माले भने, 'नत्र बस्तीलाई असर नपर्ने गरी टावर बनाउनुपर्छ।'

आयोजना पक्षले भने १४ परिवार प्रभावित नभएको दाबी गरेको छ। आयोजनाको प्रावधान टोलीले गरेको सर्वेक्षणअनुसार दुई गोठ र एउटा शौचालय मात्र प्रभावित क्षेत्र भन्न पर्ने आयोजनाका उपप्रमुख लक्ष्मण फुयालले बताए। प्रसारण लाइनमा टावरको बीच भागदेखि १५ मटर दायबायाँ ठूला संरचना, बस्ती, अग्ला रुख बनाउन पाइँदैन। अन्नबाली, ससाना फलफूलका बिरुवा तथा एक तले घर बनाए कुनै रोकावट नहुने उनको भनाइ छ।

आयोजनाको मुआब्जा निर्धारण समितिले १५ मटर दायबायाँको खेतीयोग्य जमिनको स्थानीय मूल्यअनुसार १० देखि २० प्रतिशत मुआब्जा निर्धारण गरेको छ। सोहीअनुसार वतरण गर्न प्रमुख जिल्ला अधिकारीको संयोजकत्वमा गठित समिति तयार छ। तर जलजलाका दलत परिवारले मुआब्जा लिन पनि नमानेको निमित्त प्रमुख जिल्ला अधिकारी छवलाल सुवेदीले बताए। 'सामान्यलाई १० र मुख्य प्रभावितलाई २० प्रतिशत दिने नियम हो,' उनले भने, 'हामीले उहाँहरूकै पक्षमा निर्णय गरेर २० प्रतिशत वतरण गर्ने निर्णय गरेका छौं। उहाँहरू मान्नुहुन्न।' प्रावधान मूल्यांकनबाट गरिएको निर्णय अटेर गरी आयोजना रोक्न खोजे कानुनी प्रक्रियामा जान बाध्य हुने उनको भनाइ छ।

श्रोत : ऊर्जा स्वबर, २०७६/१०/२२

दरम खोलामा १७ मेगावाटका ३ जल वद्युत आयोजना निर्माणाधीन

काठमाडौं । बागलुङ र गुल्मीको सीमा भएर बग्ने दरम खोलाको पानी प्रयोग गरी एकैसाथ ३ जल वद्युत आयोजना निर्माण भइरहेका छन्। यी आयोजनाबाट करिब १७ मेगावाटको वद्युत उत्पादन हुनेछ ।

निर्माणाधीन आयोजनामध्ये ९.६ मेगावाटकाे दरम खोला दरम खोला हाइड्रो इनर्जी ल मटेडले निर्माण गरिरहेकाे वद्युत वकास वभागले जनाएकाे छ । ढेडवर्ष अघिदेख निर्माण सुरु भएको आयोजनाको ५० प्रतिशत भन्दा बढी काम सकिएको छ । वभागले कम्पनीलाई २०७३ माघ २३ गते उत्पादन अनुमति दिएको थयो ।

नेपाल वद्युत प्रा धकरणसँग ७.३ मेगावाटको वद्युत खरिद सम्झौता (प पए) गरेपनि पछि क्षमता वस्तार गरिएकाे आयोजना इन्जिनियर नरेन्द्र पौडेलले बताए ।

यस्तै, ३ मेगावाटको मध्य दरम खोला 'ए' र ४.५ मेगावाटको मध्य दरम 'बी' जल वद्युत आयोजना धौला गरी सइएम इन्जिनियरीङ कम्पनीले निर्माण गरिरहेको छ । कम्पनीले जिल्लाको अमरभुमी, हरीचौर र हिलमा दुवै आयोजना एकैसाथ अघि बढाएको हो ।

कम्पनीले २०७५ जेठ ९ गते उत्पादन अनुमति पाएको थयो । यस खोलामा २.५ मेगावाटको दरम खोला 'ए' जल वद्युत आयोजनाले भने वद्युत उत्पादन गरिरहेको छ । सयपत्री हाइड्रोपावर कम्पनीले निर्माण गरेको आयोजनाले २०७३ जेठ १३ गतेदेख नियमित वद्युत उत्पादन सुरु गरेकाे हाे ।

यहाँबाट उत्पादित वद्युतले जिल्लाकाे वद्युतिकरणमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अपेक्षा गरिएकाे छ ।

श्रोत : अञ्जलीपोष्ट, २०७६/१०/२३

ऊर्जाले ३४ लाख घरधुरी लाभान्वित

काठमाडौं : बैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रका कार्यक्रमबाट हालसम्म ३४ लाख तीन हजार ४४५ घरधुरी लाभान्वित भएका छन्। केन्द्रले बुधबार आयोजना गरेको एक पत्रकार सम्मेलनमार्फत यसका व भन्न कार्यक्रममार्फत पुस मसान्तसम्म नेपालका करिब ६० लाख घरधुरीमध्ये आधाभन्दा बढी संख्यामा नेपालीले लाभ लएका छन्।

केन्द्रले कार्यकारी निर्देशक मधुसुदन अधिकारी नियुक्त भएको एक वर्षे कार्यसमीक्षामार्फत यस्तो जानकारी दिएको छ। केन्द्रले हालसम्म बनाएका लघु तथा साना जल वद्युत् आयोजना हालसम्म व भन्न १८ हजार योजनामार्फत ३४ हजार ७५६ कलोवाट बिजुली उत्पादन भएको छ। यसबाट हाल दुई लाख ४३ हजार २९२ घरधुरी लाभान्वित भएका छन्। केन्द्रअन्तर्गत निर्माण भएका यस्ता अयोजना ९० प्रतिशतभन्दा बढीले राम्रो गरेका र केही समस्याग्रस्त अवस्थामा रहेको जानकारी अधिकारीले दिए। हालसम्म ९९ वटा लघु जल वद्युत् आयोजनाको अवस्था कमजोर छन्। यस्ता आयोजनामा ४० वटा कर्णाली प्रदेशमा, ३० वटा सुदूरपश्चिम प्रदेशमा र बाँकी अरु प्रदेशमा रहेको जानकारी उनले दिए। केन्द्रले यस्ता आयोजनामा ९० प्रतिशत सहयोग गर्ने र बाँकी १० प्रतिशत स्थानीय स्तरलाई नै लगानी र सञ्चालनको जिम्मा दिएको उल्लेख छ।

केन्द्रले हालसम्म ११ हजार १८ वटा सुधारिएको पानीघट्ट बनाएर दुई लाख ७५ हजार ४५० घरधुरी, सौर्य ऊर्जामार्फत नौ लाख १६ हजार २४ घरधुरी, सहरी सौर्य ऊर्जामार्फत २१ हजार ११४ घरधुरी, संस्थागत सौर्य ऊर्जामार्फत दुई हजार ६३ घरधुरीलाई लाभ दिएको छ। यस्तै ६९१ कलोवाट सौर्य मनि ग्रडमार्फत चार हजार ८३७ घरधुरी, सौर्य ड्रायर तथा कुकरमार्फत दुई हजार ४५० घरधुरी, सौर्य खानेपानी तथा सँचाइ पम्पमार्फत एक हजार तीन सय ६४ घरधुरीलाई लाभ गराएको छ।

सुधारिएको फलामे चुलोमार्फत ८७ हजार ११ घरधुरी, घरायसी वायोग्यासबाट चार लाख २६ हजार ३१७ घरधुरी, सुधारिएको माटोको चुल्होबाट १४ लाख २३ हजार २४२ घरधुरी र संस्थागत सहरी तथा व्यावसायिक वायोग्यासका २८१ घरधुरी लाभान्वित भएको केन्द्रले जानकारी दिएको छ।

केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक अधिकारीका अनुसार बिजुलीको वकल्प संसारभर खोजिने र यसको प्रयोग गर्नुपर्ने भएकाले पनि केन्द्रले लगानी बढाइरहेको छ। हरेक स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा बैकल्पिक ऊर्जाका कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने र बिजुलीको वकल्पमा प्रयोग गर्न सक्ने उनले बताए।

श्रोत : अजलाइज खबर, २०१६/१०/२४

मा थल्लो तामाकोसीको निर्माण लक्ष्यमा फेरि धक्का !

२३ माघ, काठमाडौं । दोलखामा निर्माणाधीन ४५६ मेगावाटको मा थल्लो तामाकोसी जल वद्युत आयोजना पनि निर्धारित समयमा नसकने अवस्थामा पुगेको छ । पछिल्लोपटक निर्धारित लक्ष्यअनुसार काम भयो भने आगामी असार मसान्तसम्म मा थल्लो तामाकोसीबाट वजुली उत्पादन सुरु भइसक्नुपर्छ । तर, आयोजनाको ठाडो सुरुडमा पेनस्टक पाइप हालने काममा भएको ढिलाइले समस्या मात्रै ल्याएको छैन, आयोजना फेरि पछि धकेल्ने भएको छ ।

भौतिक प्रगतिका हिसावले आयोजनामा ९९ प्रतिशत काम सकिएको छ । तर, बाँकी एक प्रतिशत काम नै समयमा नभएर लक्ष्यअनुरूप आयोजना सञ्चालनमा ल्याउन नसकने अवस्था आएको छ ।

आयोजनाको ठाडो सुरुडमा ठूला र गह्रुंगा पाइपहरु जोड्नुपर्ने काम जति छिटो सक्न्छ, त्यति नै छिटो आयोजनाबाट परीक्षण उत्पादन सुरु हुन सक्छ । बाँधबाट सुरुडबाट आएको पानीलाई बेगसँग टर्वाइन्मा खसाल्न ठाडो सुरुड बनाइन्छ । जसमा ठूला पाइपहरु जोड्नुपर्छ ।

वद्युत प्राधकरणका अनुसार यस्तो ठाडो सुरुडमा पाइप राखेर जोड्ने कामको प्रगति लक्ष्य अनुसार नभएकाले अब असारभन्दा अघि आयोजनाको परीक्षण सुरु गर्न पनि कठिन छ ।

भारतीय कम्पनीको लापरवाही

आयोजनाको काम निर्धारित समयमा सक्ने लक्ष्य प्रभावत हुन नदिन प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसड महिँनै पछे निर्माणस्थल लामाबगर जाने गरेका छन् । तर, भारतीय ठेकेदार कम्पनीले अन्तिम चरणमा पनि आयोजनामा चरम ढिलाइ गर्दा समस्या भएको आयोजनाका अधिकारीहरु बताउँछन् ।

२ महिनाअघि ढिलाइ गर्ने ठेकेदार कम्पनीलाई झक्झकाउन उर्जा सचव दिनेश घिमरे र प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसड कोलकोत्तासम्म पुगेका थए । तर, त्यसपछि पनि आयोजनाको काममा खासै प्रभाव देखाएको छैन । अन्तिम समयमा भारतीय ठेकेदार आयोजनाका लाग 'छोड्नु न बोक्नु' बनेको छ ।

भारतीय ठेकेदार कम्पनी टेक्सम्याकोको उच्च तहसँग वार्ता गर्दा पनि फल्डमा तीव्र गतिमा काम हुन सकेको छैन । यो टेक्सम्याकोले पेनस्टक पाइप आपूर्ति तथा जडानको लट-२ को ठेक्का पाएको छ ।

टेक्सम्याकोका कारण नै माथल्लो तामाकोसीको काममा ढिलाइ हुँदै आएको छ । अहिले पनि कम्पनीको कामको गति सन्तोषजनक नरहेको माथल्लो तामाकोसी जल वद्युत कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सीईओ) वज्रान श्रेष्ठले बताए ।

टेक्सम्याकोले गत असारदेखि आयोजनाको ३१० मटरको माथल्लो ठाडो सुरुडमा पेनस्टक पाइप जोड्ने काम गरिरहेको छ । उसले ७ महिनामा करिब ११० मटर मात्रै पाइप जोडेको छ । अझै १९० मटर पाइप जोड्न बाँकी रहँदा उसको कामको गति धीमा नै छ । ७ महिनामा सुरुडको आधा भागमा पाइप जोड्न नसकेको अवस्थामा अब बाँकी ५ महिनामा काम टुंग्याउन लगभग असम्भव देखाउने आयोजनाका प्राधकरणकर्ता नै बताउँछन् ।

'असारसम्म परीक्षण उत्पादन थाल्न प्रयत्न हुन्छ,' सीईओ श्रेष्ठ भन्छन्, 'यदि सफल भने एक-डेढ महिना ढिला गरी पहिलो युनिटबाट उत्पादन सुरु हुन्छ ।'

तल्लो ठाडो सुरुडमा पनि समस्या नभएको हैन, तर, भारतीय कम्पनीको तुलनामा अष्ट्रियन कम्पनीले राम्रो काम गरेको छ ।

काममा ढिलाइ भएपछि ३७२ मटरको तल्लो ठाडो सुरुडको काम टेक्सम्याकोबाट खोसेर अष्ट्रियन कम्पनी एन्ड्रिजलाई जिम्मा दिइएको थियो । टेक्सम्याकोभन्दा पछि काम थालेर पनि कम्पनीले २ सय मटर पाइप जोडेको छ । अझै १७२ मिटर पाइप तल्लो सुरुडमा जोड्न बाँकी छ ।

दुबै ठाडो सुरुडमा पेनस्टक जोड्ने काम भारतीय कम्पनीकै जिम्मामा थयो । तर, उसले ढिलाइ गरेपछि वार्तामार्फत २०७५ पुस २३ मा एन्ड्रजलाई तल्लो सुरुडमा पेनस्टक जोड्न जिम्मा लगाइएको छ ।

सीईओ श्रेष्ठ अन्तिम समयमा ठेकेदार कम्पनी र कन्सल्टेन्टले आयोजनाको काममा तीव्रता दिन नसकेको बताउँछन् । 'हामी घिच्यारहेका छौं,' उनी भन्छन्, 'निदाएकालाई उठाएर काममा लगाएका छौं, तर भनेजस्तो अझै भएको छैन ।'

ठेकेदारहरूले यही गतिमा काम गरे आगामी हिउँदसम्म पपनि काम सक्न मुस्किल हुने अवस्था छ ।

महं गँदै आयोजना

आयोजनाको बाँध स्थल र वद्युतगृह निर्माणको काम सकिएको छ । सुरुडहरूको 'फनि सड'को काम पनि ९९ प्रतिशत सकिएको छ । चनियाँ कम्पनी सनो हाइड्रोले यो आयोजनाको सभलतर्फको काम गरेको हो ।

निर्माण अवध लम्बिँदा तामाकोसी महंगो बन्दै गएको छ । त्यसैले अब तामाकोसीलाई समयमै सम्पन्न गराउन सबै खालका प्रयासहरू भइरहेको कार्यकारी निर्देशक घि सडले बताउँछन् ।

सुरुमा अनुमानित लागत निर्माण अवधको ब्याजबाहेक ३५ अर्ब २९ करोड ४१ लाख रुपैयाँ थयो । निर्माण अवधको ब्याज १३ अर्ब २२ करोड र वतीय व्यवस्थापन तथा बैंक क मसनसहित आयोजनाको अनुमानित लागत ४८ अर्ब ८६ करोड हुन्थ्यो । त्यतिबेला एक अमेरिकी डलरको सटही दर करिब ८० रुपैयाँ थयो ।

अहिले आयोजनाको लागत ४९ अर्ब २९ करोड ५५ लाख र निर्माण अवधको ब्याज १९ अर्ब ८४ करोडसहित आयोजनाको अनुमानित लागत ७२ अर्ब रुपैयाँ नाघ्ने संसोधत अनुमान छ । हालसम्म साढे ४४ अर्ब रुपैयाँ खर्च भइसकेको छ ।

नेपाली मुद्राको अवमूल्यन र मूल्य अभावका कारण आयोजनालाई क्रमशः ७ र ५ अर्ब रुपैयाँ थप वृत्तीय दायित्व सर्जना भएको छ । भूकम्पले गर्दा झण्डै दुई वर्ष काम रोकेको, बाँधस्थलतर्फ जाने सुरुङमार्ग बनाउनु परेको, केही संरचनाको डिजाइन हेरफेर, निर्माण अवधि बढ्दा ठेक्का मूल्य समायोजन, वदशी वनिमय दरमा भएको नोक्सानी, प्रशासनिक खर्चको वृद्धि लगायतले पनि लागत बढेको छ ।

आयोजनामा कर्मचारी संचय कोषले १० अर्ब, नेपाल टेलिकमले ६ अर्ब, नागरिक लगानी कोषले तथा राष्ट्रिय बिमा संस्थानले २२२ अर्ब र अपुग ११ अर्ब ८ करोड रुपैयाँ नेपाल सरकारले ऋण लगानी गरेका छन् । ऋणको ब्याजदर ११ प्रतिशत बढी छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/२४

जल वद्युतमा नाफा कमाउन 'मेगा आयोजना' चाहिँदैन !

काठमाडौं । निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका जल वद्युत आयोजनाले प्रक्षेपण गरे बमोजिम वद्युत उत्पादन नगर्दा प्रवर्द्धकहरू निराश हुने गरेका छन् । आय-आर्जन गर्न नसकी आयोजना टाट पल्टने स्थितिले यस क्षेत्रमा लगानी निरुत्साहित हुने संकेत देखाएको छ । १० मेगावाटभन्दा साना आयोजनामा लगानी गर्न नसक्ने स्वयं बैंकरहरू र साना आयोजनाका प्रवर्द्धकले बताउन थालेका छन् । जुन दुर्भाग्य हो ।

यद्यपि, निजी क्षेत्रका आयोजनाको २०५८ सालदेखि इतिहास र तथ्य हेर्दा १० मेगावाटभन्दा सानाको संख्या र योगदान उल्लेख्य छ । निजी क्षेत्र सफल हुँदै आउनुमा साना आयोजनाको योगदान बिसर्जन मिल्दैन । यसको ठाउँ ठूला लेन सक्ने अवस्था पनि होइन । १८३ कलोवाटको स्याङ्गे खोला, ७.५ मेगावाटको इन्द्रावती-तीन, ३ मेगावाटको पलुवा खोला जस्ता आयोजना सफलताका आधार हुन् । त्यतिबेला बैंक तथा लगानीकर्ताले खोलामा लगानी गर्ने कुरा पत्याउँदैन थिए । पलुवा अहिले निर्माण भइरहेका आयोजनाभन्दा प्रतिकूल परिस्थितिमा बनेको थियो । २, ३ वर्षमै बैंकको ऋण तिर्यो ।

पलुवा नै पहिलो निजी जल वद्युत आयोजना हो, जसले बैंक तथा लगानीकर्ताको विश्वास जितेको थियो । जल वद्युत आयोजनाले पनि अन्य उद्योगले जस्तै समयमा ऋण तिर्न सक्छन् भन्ने उदाहरण बनेको थियो । जल वद्युत आयोजनाले लगानीकर्तालाई मुनाफा खाउन सक्छन् भन्ने प्रमाण पलुवा नै हो । स्याङ्गेले पनि समयमै ऋण तिरेर आजसम्म वा र्षक १०-१५ प्रतिशतसम्म मुनाफा बाँड्न सकेको छ ।

पछिल्लो समय आर्थिक हैसियत गुमाउँदै गएर रुग्ण हुने अवस्थामा पुगेका आयोजनाको संख्या बढ्दैछ । आयोजना रुग्ण हुनुका पछाडि प्रत्यक्ष वा परोक्षरूपमा प्रमुख तीन कारण जिम्मेवार छन् । निजी आयोजना सफल बनाउने कडी पनि यिनै तीन पक्षसँग छ ।

एक : नीतिगत सुधार

राज्यले लने आर्थक तथा औद्योगिक नीतिले देशको समग्र समृद्ध तथा विकासलाई निर्धारण गर्ने गर्छ । निजी जल वद्युत आयोजना रूग्ण हुनुमा नीतिगत अस्पष्टता, त्रुटि, अन्यायता, अदूरदर्शिता, समन्वय अभाव तथा प्रतिबद्धता कार्यान्वयनमा सरकारी उदासता मुख्य हुन् । यसको प्रत्यक्ष मार निजी आयोजनालाई पर्दै आएको छ । सरकारै पछे नीति-नियम तथा कार्यवध परिवर्तन गर्ने, प्रतिबद्धता जनाउने तर पूरा नगर्ने प्रवृत्तिले निजी क्षेत्र 'बलीको बोको'झैं भएको छ । सरकारले व भन्न समयमा गरेका प्रतिबद्धता पूरा कन हुँदैन ? सरकार र मातहतका निकायले जल वद्युत जस्तो संवेदनशील क्षेत्रमा लगानी गर्ने व्यक्ति वा समूहलाई सहयोग र सहजीकरण गर्नुपर्छ ।

परिस्थिति वशलेषण गर्दा निजी क्षेत्रलाई सरकारका सबै निकाय मलेरै घेराबन्दी गरे जस्तो महसुस हुन्छ । वद्युत विकास वभागको काम कर्तव्य तथा अधिकार शुल्क लएर लाइसेन्स मात्रै जारी गर्ने, चाहे आयोजना हिमालमै कन नहोस् । वन तथा निकुञ्जको सहमति वा स्वीकृतिमा त्यतिकै व्यवधान छन् । हाल मध्यवर्ति र निकुञ्ज क्षेत्रका आयोजनालाई व भन्न बहानामा सहमति नदिएको स्थिति छ ।

अर्कोतर्फ, नेपाल वद्युत प्राधिकरण कहिले वद्युत खरिद सम्झौता (पपए) नगर्ने भन्दै बसेको हुन्छ । पपएमा टेक अर पे (लउ या तिर) र टेक एन्ड पे (लउ र तिर) को शब्दजाल फ्याँकरहेको हुन्छ । यसरी निजी क्षेत्र परोक्षरूपमा निरुत्साहित भइरहेको छ । उदेक लाग्दो कुरो त के छ भने वभागले अध्ययन अनुमतिपत्र जारी गर्दै जाने तर प्राधिकरणले पपए रोक्ने तथा शब्दजालमा अडकाउने अवस्था छ ।

नेपाल राष्ट्र बैंकले समेत ऊर्जामा लगानी घटाउने नीति ल्याएर यस क्षेत्रको घाँटी निमोठ्ने शैली अपनाएको छ । बैंकले ऊर्जामा लगानी सीमा बढाउनुपर्नेमा कम गरे हुने नियम ल्याइयो । उता आयोजनामा स्थानीय तथा राजनीतिक संगठनको अवरोध र जायज-नाजायज माग हेर्दा लाग्छ, प्रवर्द्धकले गम्भीर गल्ती गरेर सजाय भोग्दैछन् । जल वद्युत क्षेत्रका लाग देशको परिस्थिति सधैं अन्याय तथा प्रतिकूल बन्दै आएको छ । यस्तो खराब स्थितिमा पनि खोलामा पैसा खन्याएर राष्ट्रको कूल गार्हस्थ उत्पादन (जि डपी) मा टेवा पुर्याउने प्रवर्द्धकहरू धन्यका हुन् ।

सरकारले साँच्चै जल वद्युत क्षेत्रको विकास चाहेको हो भने सबै वभाग तथा निकाय आयोजनाप्रति सहयोगी हुनैपर्छ । वभागले अध्ययन अनुमतिपत्र जारी गर्दै जाने, प्रा धकरणले टेक एन्ड पे र टेक अर पे को शब्दजालमा प पए अड्काउने नियत राख्नु भएन । प पएका ला ग सीमा (कोटा) निर्धारण गर्ने र वन तथा निकुञ्जले सहमति र वातावरणको काम अस्वीकृत गर्ने परिपाटीले पनि यो क्षेत्रको गति रोक्नुछ ।

राष्ट्र बैंकले जल वद्युतमा आउने लगानी निरुत्साहित गर्ने, प्रवर्द्धकलाई अपराधी जस्तो व्यवहार गर्ने र प्रवर्द्धक भने राज्यले गर्ने अन्यायको शकार वा मुर्गा बन्दै जाने हो भने निजी क्षेत्रलाई सरकारले नै सु-साइड गर्ने स्थितिमा पुर्याएको ठहरिनेछ । यस्ता गति व ध सरकार तथा मातहतका निकायले गर्नु उ चत हुँदैन । यसले जल वद्युत विकासको लक्ष्य कहिल्यै पूरा हुँदैन । राष्ट्रिय ऊर्जा संकट निवारण तथा वद्युत विकास दशक सम्बन्धी अवधारणा, २०७२ मा सरकारले प्रतिबद्धता जनाएबमोजिम प पएमा टेक अर पे को सद्धान्तमात्र अवलम्बन गर्नुपर्छ ।

आ र्थक वर्ष २०७४/७२ को बजेटमा आव २०७९/८० भन्ने वद्युत उत्पादन गरी राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्ने आयोजनाको हकमा प्रतिमेगावाट ५० लाख रुपैयाँ एकमुष्ट अनुदान दिने घोषणा छ । साथै, आव २०७४/७५ सम्म वद्युत उत्पादन गर्ने आयोजनाको हकमा यस्तो अनुदानमा १० प्रतिशत थप गर्ने प्रतिबद्धता पनि छ । सरकारले यसको अक्षरसः पालना गर्नुपर्छ । प्रवर्द्धकलाई आश्वासनमात्र बाँड्नुको तुक दे खँदैन । यसै वर्ष वद्युत क्षेत्रलाई व्यवस्थित र सुदृढिकरण गर्ने गरी वद्युत नियमन आयोग गठन भएको छ । अब आयोगले आफूलाई परिस्कृत र सुदृढ गर्दै मातहतका निकाय र निजी क्षेत्रलाई वश्वासमा लएर काम गर्नुपर्छ ।

आयोगले १० मेगावाटभन्दा साना नदी प्रवाही वा अर्धजलाशय आयोजनाबाट उत्पादित वद्युतको पूर्वानुमान (अभायबि लटी अफ डक्लेरेसन) को जानकारी गराउनुपर्ने तर यही कारण प्रा धकरणले हर्जना लगाउन नपाउने व्यवस्था गरेको छ । स्वदेशी प्रवर्द्धकलाई प्रोत्साहन गर्ने हो भने सय मेगावाटसम्मका आयोजनामा यो प्रावधान लागू गरिनुपर्छ । आउटेजको वषयमा आयोग मौन बसेको दे खन्छ ।

सय मेगावाट साना आयोजनाको हकमा प्रसारण लाइनका कारण ३-५ प्रतिशतभन्दा बढी आउटेजका कारण डे लभर नभई खेर गएको ऊर्जा बापत ग्राहकको प्रत्येक बिलमा प्रा धकरणले क्षतिपूर्ति तिर्नुपर्ने

व्यवस्था हुनुपर्छ । आयोग जल वद्युत जस्तो संवेदनशील क्षेत्रको संरचना तथा उपकरणका सम्बन्धमा सजग हुन जरुरी छ । प्रवर्द्धकलाई गुणस्तरप्रति सचेत गराउँदै अब निर्माण हुने आयोजना बत्ती बाल्ने मात्रै नभई मुनाफामुखी पनि हुनुपर्छ भन्ने निर्देशन सर्कुलर गर्नुपर्छ ।

बाबुराम भट्टराई प्रधानमन्त्री हुँदा अध्ययन अनुमतिपत्र बापतको शुल्क जति छ, वा षक नवीकरण दस्तुर पनि त्यति नै तिराउने नियम ल्याइयो । यस्तो नियम संसारमा कतै छैन । वभागले २०६९ साल असोज १५ गतेदेखि यसरी नै शुल्क असुल्दै आएको छ । अधिकांश साना आयोजना स्वदेशी लगानी, प्रवध र सीपमा निर्माण हुने हुँदा आयोगले यो नियम पुनरावलोकन गर्न जरुरी छ ।

सरकारले भारतीय कम्पनीले निर्माण गरिरहेको अरुण तेस्रोलाई जस्तै स्वदेशीले बनाउने हरेक आयोजनास्थल जोड्ने पहुँचमार्गको व्यवस्था गरिदिनुपर्छ । वा यसका लागि सम्बन्धित आयोजनालाई नै बजेट उपलब्ध गराउनुपर्छ । साथै, आयोजनालाई दिने आयकर छुट १० वर्षबाट बढाएर २५ वर्ष पुर्याउनुपर्छ । राष्ट्रिय प्रसारण ग्रड कम्पनीले तयार गरेको 'नेपाल पावर ट्रान्समिसन नेटवर्क म्याप' अनुसार नदी बेसिनहरूमा प्राथमिकता र आवश्यकताका आधारमा लाइन र सबस्टेसन निर्माण गर्नुपर्छ । नसके निर्माण लागत उपलब्ध गराएर निजी क्षेत्रलाई जिम्मा दिन सक्न्छ ।

गल्ती सबै पक्षको हुन्छ । अहिले खराब आर्थिक हैसियतमा पुगेका रुग्ण आयोजनालाई त्राण दिन तिनले गरेका कमजोरीलाई माफी दिनु उचित हुन्छ । साथै, जायज माग सम्बोधन गरी उनीहरूले निर्माण गरेका पहुँचमार्ग तथा पुल-घलेसाको खर्च भुक्तानी गरिदिनुपर्छ । सरकारले वदेशी वतीय संस्थाबाट सस्तो ब्याजमा ऋण तथा अनुदान ल्याएर दिनुपर्छ । यसो हुँदा जल वद्युत, पर्यटन तथा कृषमा ६-७ प्रतिशत ब्याजमा ऋण उपलब्ध हुन्छ । निजी आयोजना पनि सञ्चालन हुन सक्छन् । जल वद्युत तथा निर्माणसँग सम्बन्धित उपकरण तथा सेवाका लागि आउने ३-६ प्रतिशत ब्याजको वदेशी ऋण प्राथमिकता अनुसार उपलब्ध गराइदिनुपर्छ ।

अबको १० वर्षमा देशमा सञ्चालित आयोजनाको संख्या तीन सयभन्दा बढी हुन सक्छ । यति धेरै आयोजना ३५ वर्षपछि सरकारको स्वा मत्वमा आउँदा सरकार एकलैले स्याहार-संभार गर्न सक्दैन । यसैले, आयोजनाको स्वा मत्व अन्य उद्योगसहरू दीर्घकालसम्म निजी क्षेत्रमै रहने व्यवस्था अपनाउनु बुद्धिमानी हुन्छ ।

दुई : वतीय दृष्टिकोणमा परिवर्तन

सडक, पुल-घुलेसा, प्रसारण लाइन आफैले निर्माण गर्नुपर्ने, नेपाली मुद्राको अवमूल्यन, मूल्यबृद्धि, सामाजिक तथा राजनीतिक कारणले लागत बढेको अवस्थामा बैंकहरूले पनि आयोजनालाई निचोर्न थाले । वतीय संस्थाले जसरी पनि कम लागतमा निर्माण गर्नु भनिरहँदा आयोजनाको गुणस्तरप्रति कोही गम्भीर भएनन् । यो पाटो सधैं ओझेलमा पर्दै गयो । यसले प्रवर्द्धकलाई सस्तो उपकरण र संरचनामा जानुपर्ने दबाव सर्जना गर्यो । हिजोका दिनमा वतीय संस्थामा सम्बन्धित दक्ष जनशक्ति र वश्लेषक नहुँदा पनि जल वद्युतमा राम्रो 'रिटर्न छ' भन्ने अनुमानमा लगानी भएको पक्कै हो ।

सन् ६० को दशकमा चनियाँ सस्ता टर्बाइनले राज गर्यो । जल वद्युतको आर्थिक सूचकांक कागजमा आकर्षक देखियो । कसैले गुणस्तरमा ध्यान दिएनन् । सस्ता र कमसल टर्बाइनले समग्र आयोजना सस्तो बन्यो तर बैंकको ऋण तिर्न सक्छ-सक्दैन भन्नेतिर अध्ययन गरिएन । निजी जल वद्युत आयोजनाको दुर्भाग्य यहीँबाट सुरु भयो । चीन र भारतमा निर्मित टर्बाइन सस्तोमा पाउँदा गुणस्तरीय तर महँगो युरोपियन टर्बाइन कन प्रयोग गर्ने ? आयोजना कन महँगो बनाउने भन्ने प्रश्न उठे ।

सस्ता र महँगो मे सनबीचको अन्तर मूल्य मर्मत-संभारमा खर्च गरौं भन्ने बैंक-वतीय संस्था तथा केही प्रवर्द्धकमा हाबी भयो । टर्बाइनलगायत उपकरण र संरचनाहरू बैंक अध्ययन सीमा भित्र पर्छन् वा पर्दैनन् थाहा छैन । ७०-८० प्रतिशतसम्म ऋण दिने वतीय संस्था गुणस्तरप्रति बढी संवेदनशील हुनुपर्ने तर सस्ता उपकरणले लगानी उठाउँछ या जो खम बढाउँछ भन्नेतर्फ अध्ययन गर्न बैंक र प्रवर्द्धकहरू चुकरहे ।

केहीले समयमै लगानी उठाइरहँदा प्रायः आयोजनाहरू डुब्दै थिए । लगानी उठाउने आयोजनाले कन, कसरी उठाए र डुब्नेहरू कन डुब्दैछन् भन्नेतिर अध्ययनै भएन । प्रवर्द्धक र बैंकहरूले भटाभट लगानी गर्दै गए । परिणाम, आज दर्दनाक र भयावह भएको छ । हिजोकै कारण बैंकले अब १० मेगावाटभन्दा साना आयोजनामा लगानी नगर्ने भनिरहेका छन् । यो क्षेत्रमा सकेसम्म लगानी नै गर्न नपरोस् भन्दै बैंकहरूले राष्ट्र बैंकमा लबिङ गरे । र, यसमा सफल पनि भए । राष्ट्र बैंक मानिदियो ।

पहिले बैंकहरूले ऊर्जा र पर्यटनमा १५ प्रतिशत अनिवार्य लगानी गर्नुपर्नेमा अब उद्योगसमेत थपेर त्यसको सीमा निर्धारण गरियो । राष्ट्र बैंकले जल वद्युत क्षेत्रको घाँटी निमोठिने गरी बैंकलाई सहज हुने सर्कुलर जारी गर्यो । यसको दुष्परिणाम भवष्यमा देखने नै छ । राष्ट्र बैंकको कदम वद्युत निमयमन आयोग वनियमावली, वद्युत ऐन र निर्देशिका वरुद्ध छ । यस्ता गति व धले सरकारको १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य केवल नारामै सीमत रहने निश्चित छ ।

संस्थागत सुशासन, आर्थिक अनुशासन, पारदर्शिता र गुणस्तरमा ध्यान नदिने हो भने १० मेगावाट त के सय मेगावाटका आयोजना समेत रुग्ण बन्नेछन् । राष्ट्र बैंक र बैंकहरूले निजी क्षेत्रप्रति सकारात्मक दृष्टिकोण बनाउनुपर्यो । आर्थिक अनुशासन, पारदर्शिता, संस्थागत सुशासन कायम गर्न प्रवर्द्धकहरूलाई दबाव दिनुपर्यो । गुणस्तरमा ध्यान दिन सके मुनाफा आर्जन गर्न मेगावाट आयोजना नै चाहिन्छ भन्ने छैन । कलोवाटवाला आयोजनाले पनि ऋण तिरेर आकर्षक लाभांश ख्वाउन सक्छन् ।

बरु बैंक तथा प्रवर्द्धकहरूले कहीं न कहीं कमजोरी भयो भनेर समीक्षा गर्न जरुरी छ । सबै पक्ष सचिचिएर जल वद्युतको समग्र विकासमा लाग्दा निजी क्षेत्रको पुनरुत्थान र पुनर्जागरण हुनेमा ठोक्नुवा गर्न सक्छ । सरकार र बैंकहरूले वदेशी बैंकबाट सस्तो ब्याजमा ऋण ल्याएर ऊर्जा, कृषि, पर्यटन लगायत क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्छ । सम्बन्धित उपकरण र संरचनामा आउन सक्ने सस्तो ब्याजको वदेशी ऋण तथा डेफर्ड पेमेन्ट सुवधा उपलब्ध गराउन सरकार तथा राष्ट्र बैंकले प्रोत्साहन एवं सहजीकरण गरिदिनुपर्छ ।

तीन : हाइड्रोलोजी र टर्बाइन छनोट

राम्रो हाइड्रोलोजी र मजबुत गुणस्तरीय टर्बाइन एक-अर्काका पूरक हुन् । हाइड्रोलोजी राम्रो भएर कमजोर टर्बाइन पर्यो भने प्रक्षेपण गरिएझैं वद्युत उत्पादन हुँदैन । यस्तै, टर्बाइन मात्र मजबुत भएर हाइड्रोलोजी कमजोर भए आयोजना डुब्ने डर हुन्छ । यी दुवैको मजबुतिमा बैंक, प्रवर्द्धक तथा सम्बन्धित निकायले ध्यान दिन जरुरी छ । यहीँनिर, बुद्धिमता देखाउन नसक्दा आज निजी क्षेत्रका आयोजना एकपछि अर्को रुग्ण बनिरहेका छन् । हाइड्रोलोजी र टर्बाइन मजबुत भएका स्याङ्गे र

पलुवा खोलाले तीनदेख पाँच वर्षमै लगानी उठाए । १६-१८ वर्षसम्म उत्पादन क्षमता र प्रभावकारितामा ह्रास नआई वा र्षक मुनाफा कमाइरहेका छन् ।

वास्तवमा निजी जल वद्युतको सुरुवाती पाइलो सटिक चा लएको थयो । तर, हिँडा हिँदै जानेर वा नजानेर पाइलाले बाटो बिराए । निजी क्षेत्रले ठूलो हन्डर खाएको छ । परिणाम, अधकांश आयोजना १४ वर्षदेख ऋणको दलदलमा फ सरहेकै छन् । जनताले जल वद्युतलाई पत्याउन छोडीसके । बैंकले पनि हिजो आफैले गल्ती गरे र आज साना आयोजनामा लगानी नगर्ने नीति अख्तियार गर्दैछन् । सरकार निजी क्षेत्रप्रति उदा सन हुँदैछ । अब पनि चेत खुलेन र स्थिति यस्तै भइरह्यो भने निजी क्षेत्रको अवसान निश्चित छ ।

आयोजना आयमूलक र नाफामूलक बनाउन बैंक तथा प्रवर्द्धकले गुणस्तरीय उपकरण छनोट गर्न सक्ने क्षमता राख्नैपर्छ । सकेसम्म टर्बाइनको मेन्स; टर्बाइन, रनर, अल्टर्नेटर, गभर्नर, इनलेट-भल्ब, कन्ट्रोल प्यानल, स्क्याडा एउटैले डजाइन तथा निर्माण गर्ने कम्पनी छान्नुपर्छ । एउटै कम्पनीले निर्माण गर्ने यी उपकरण सटिक इन्टरफेस भएर एकै ढिकको जस्तो भई उच्च कार्यक्षमता र बढी टिकाउ हुन्छन् ।

यस खालका गुणस्तरीय टर्बाइनहरू हावा तथा पानीको प्रतिरोधपूर्ण टर्बुलेन्स कम भएका, बियरिडमा प्रतिरोध नहुने, रनर सन्तुलित हुने हुन्छन् । साथै, ऊर्जा ह्रासका लक्षणहरू जस्तै; ताप, आवाज र कम्पन कम हुने र टिकाउ हुने हुन्छन् । उत्तरआधुनिक प्रवर्द्धको युग, विकास तथा खोज अनुसन्धानसँगै गुणस्तरीय र अत्याधुनिक उच्च प्रभावकारी उपकरण हुन्छन् । फेलसेफ रिडन्डेन्सी प्रणालीयुक्त र प्रसारण लाइनबाहेक वद्युतगृहका कारण हुने आउटेज हुन नदिने प्रवर्द्धयुक्त स्वचा लत गभर्निङ तथा संक्रोनाइजिङ प्रणाली हुन्छ ।

टर्बाइनहरू प्रायः बिग्रँदैनन् । साथै, टर्बाइनको उपलब्ध अनुपात बढ्न गई अपेक्षित उत्पादन सुनिश्चित हुन्छ । छिटो लगानी उठ्ने हुँदा गुणस्तरीय टर्बाइनको सुरु मूल्य केही महँगो भए पनि समयान्तरमा सस्तो हुन्छ । यस्तो टर्बाइनले ५७ वर्षमा लगानी उठाउँछ । कमसल तथा सस्ता टर्बाइनले १२-१४ वर्षसम्म पनि ऋण तिरिरहेका उदाहरण छन् । सस्ता टर्बाइन कालान्तरमा गुणस्तरीयको तुलनामा कयौं गुणा महँगो हुन जान्छ ।

सस्ता टर्बाईनले आयोजना सस्तो बन्छ । र, निर्धारित समयमा लगानी उठ्छ भन्ने कुरा गलत पुष्टि भइसक्यो । सस्ता टर्बाईनमा बढीभन्दा बढी सहायक उपकरण आउटसोर्स गरिने हुँदा साफ्ट सल छिटो बिग्रने, मोटर ड्रभन ओयल पम्प सस्टम हुने हुँदा मर्मत गरिरहनुपर्ने हुन्छ । यस्तै, टर्बाईन रनर, इनलेट भल्बमा समस्या आउने, अल्टर्नेटर रोटर ब्रयाक तथा जेनेटरमा आगलागी हुने खतरा हुन्छ ।

सस्ता उपकरणमा बियरिडमा घर्षण बढी भई छिटो मर्मत गर्नुपर्ने, इनर्जी लस हुने लक्षण जस्तै; बढी तातिने, आवाज ठूलो आउने र बढी कम्पन हुने अवगणु हुन्छन् । यी अवगुणका कारण युरो पयन ब्रान्ड भनिएका अल्टर्नेटरमा समेत जडान भएको २ वर्षमै मर्मत गर्नुपरेको उदाहारण प्रशस्तै छन् । यस्ता उपकरणले लगानी उठाउन सक्तैनन् भन्ने प्रमाणत भइसक्यो । सरोकारवाला सबैले हाइड्रोलोजी र गुणस्तरीय उपकरणमा मात्र ध्यान पुर्याउने हो भने मुनाफा कमाउन 'मेगा आयोजना' चाहिँदैन । कहिल्यै रुग्ण हुने अवस्था आउँदैन ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/१०/२४

बत्ती नभएपछि कलंकी अन्डरपास बन्यो दुर्घटनाको केन्द्र

२४ माघ, काठमाडौं । जाम घटाउन कलंकी चोकमा चीन सरकारले अन्डरपास बनाइदियो । रिंगरोडमा चल्ने गाडीहरू अन्डरपास भएर आवात-जावत गर्छन् । सरकारले आवश्यक न्यूनतम पूर्वाधारहरू नराख्दा यो अन्डरपास दुर्घटनाका हिसाबले भने 'ब्ल्याक स्पट' बनेको छ ।

महानगरीय ट्रा फक प्रहरी प्रभाग कलंकीका निरीक्षक पुरुषोत्तम कार्की एक महिनाका बीचमा अन्डरपास भन्ने ३ जनाले ज्यान गुमाइसकेको बताउँछन् । दर्जनौं घाइते भएको उनले बताए । कार्कीले हप्तैजसो अन्डरपास भन्ने दुर्घटना भइरहेको भन्दै त्यसलाई रोक्न नसकेकोमा निरीहता प्रकट गरे ।

अन्डरपास भन्ने दुर्घटना रोक्नका लागि तत्काल सुधारका काम नहुने संकेत पाएपछि ट्रा फक प्रहरीका अधिकारी यातायात विभागमा डे लगेसन जाने तयारीमा छन् ।

अन्डरपास भन्ने दुर्घटना

बिहीबार वहान मात्रै बा ४ ख ८५७ नम्बरको टिपरले अन्डरपास भन्ने प्रदेश २-०३००४ प ५५० नम्बरको मोटरसाइकललाई ठक्कर दिँदा दुई जनाको घटनास्थलमै ज्यान गएको थियो । टिपरको ठक्करबाट रौतहट कटहरिया गाउँपालिका-४ का १९ वर्षीय राजेशकुमार चौधरी र पछाड बसेका कटहरिया-७ का २४ वर्षीय मुन्ना चौधरीको मृत्यु भएको हो । टिपरले ठक्कर दिएपछि मोटरसाइकलमा आगो लागेको थियो भने मृतकको कम्मरभन्दा मुनिको भाग आगोले जलेको थियो ।

सीसीटीभी फुटेजमा बाइकले लेन क्रस गरेर गलत लेनबाट जाँदै गरेको देखिएको छ । टिपर सही लेनबाट आइरहे पनि आफ्नै लेनमा बाइक आइरहेको देखेपछि बचाउनकै लागि अर्को लेनमा जान खाजेको देखिएको निरीक्षक कार्कीले बताए । बाइकले पनि टिपर देखेपछि आफ्नो लेनमा जान लाग्दा दुर्घटना भएको पाइएको छ ।

ट्रा फक प्रहरीका अनुसार यस्तो अवस्था आउनुमा मुख्य कारण अन्डरपास भत्रको कमजोर पूर्वाधार हो । यो अन्डरपास भत्रको सडकमा न लेन छुट्टिने गरी टल्किने रिफ्लेक्टर प्याड रा खएको छ, न पर्याप्त प्रकाश दिने वजुली बत्ती ।

‘साना-साना सीएफएलका भरमा अन्डरपास च लरहेको छ । दिउँसो पनि अँध्यारो हुने अन्डरपास भत्रै पर्याप्त प्रकाश पुग्दैन,’ निरीक्षक कार्की भन्छन्, ‘रातको समयमा ओभर स्पीडमा आएका सवारी साधन अरुको लेनमा जाने गर्दा नै यहाँ बढी दुर्घटना भएका छन् ।’ केही समयअघि अन्डरपास भत्रै एउटा स्कुल बस र बूढानीलकण्ठ यातायातको बस जुधेका थए । जसमा ड्राइभर च्या पएपछि प्रहरीले निकै सकसपूर्ण तरिकाले उद्धार गरेको थयो । त्यसअघि टिपर र बोलेरो जिप पनि अन्डरपास भत्रै जुधेका थए । त्यो दुर्घटनामा पनि बोलेरोका यात्रु भत्रै च्या पएका थए ।

निरीक्षक कार्की अन्डरपास भत्र भयानक दुर्घटना भइरहेको बताउँछन् । ‘बाहिर त गाडीहरु छुन्छन् मात्रै, यहाँ त राजमार्गमा जस्तै गरी जुध्छन्,’ उनले भने, ‘आफ्नो लेन क्रस गरेर अघि बढ्दै गर्दा अर्को गाडी आएपछि छल्न र बचाउन खोज्ने चक्करमा भएका दुर्घटनाले यहाँ धेरैको अंगभंग पनि भएको छ ।’

तत्काल बत्ती हाल्दैनाँ : वभाग

सडक वभाग भने बत्ती नभएर मात्रै अन्डरपासमा दुर्घटना बढेको मान्दैन । प्रायः रातमा नै दुर्घटना भइरहेको भन्दै वभागले खास कारण खोज्नुपर्ने बताएको छ ।

चक्रपथ वस्तार आयोजनाका प्रमुख अमृतम ण रिमाल अन्डरपास भत्र पर्याप्त बत्ती नभएको स्वीकार्छन् । ‘तर, सचेत भएर चलाए दुर्घटना हुँदैन, रातमा ट्रा फक प्रहरीहरु सडकमा नबस्ने भएपछि रक्सी सेवन गरेर सवारी चलाउनेहरु बढी दुर्घटनामा परेका हुन् क भनेर हेर्नुपर्छ,’ उनले भने । रिमालले पनि तत्कालै अन्डरपास भत्र बत्ती जोड्ने योजना नरहेको सुनाए ।

ढ्रा फक प्रहरी निरीक्षक पुरुषोत्तम कार्की अन्डरपासलाई सुरक्षत बनाउन वभागमा आफैं डे लगेसन जाने बताउँछन् । 'अर्को हप्ता म आफैं वभागमा जान्छु र त्यहाँ गर्नुपर्ने सुधारबारे जानकारी गराउँछु,' उनले भने ।

निरीक्षक कार्कीले सरकारले नगर्ने भए, सहयोग जुटाएर भए पनि अन्डरपास भत्र सुधारको काम गर्न अनुमति मा गने बताए ।

श्रोत : अञ्जलीपोस्ट, २०१६/१०/२४

अरुण ३ मा लगानी जुट्यो

काठमाडौं : डेढ खर्ब रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको अरुण तेस्रो जल वद्युत् आयोजनामा लगानी जुटेको छ। ९ सय मेगावाट क्षमताको यो आयोजनाका लागि लगानी जुटेको कम्पनीले बिहीबार घोषणा गरेको छ। प्रावधक भाषामा 'फाइनान्सियल क्लोजर' भनिने यस्तो घोषणालाई आयोजना बन्ने पक्कापक्की भएको प्रमाण मानिन्छ।

अनुमानित लागत १ खर्ब ४४ अर्बमध्ये ७० प्रतिशत ऋण र ३० प्रतिशत स्वपुँजी लगानी हुने बताइएको छ। लगानी बोर्डले गत बुधबार वतीय व्यवस्थाका लागि अन्तिम स्वीकृति दिएपछि बिहीबार लगानार्ता प्रबद्धक र ऋणदाता बैंकबीच औपचारिक सम्झौता भएको हो। सम्झौताअनुसार भारतीय सरकारी स्वामत्त्वका स्टेट बैंक अफ इण्डिया, कानरा बैंक, पञ्जाब नेसनल बैंक, एक्विजम बैंक र युनियन बैंकले ऋण लगानी गर्ने भएका छन्। यी बैंकले ८५ अर्ब ९७ करोड रुपैयाँ ऋण लगानी गर्ने बताइएको छ।

दुई नेपाली बैंकले पनि यो परियोजनामा १५ अर्ब ३२ करोड रुपैयाँ लगानी गर्ने सम्झौता भएको छ। यसमध्ये पञ्जाब नेसनल बैंकको सेयर स्वामत्त्व भएको एभरेस्ट बैंकले १० अर्ब २० करोड र नबिल बैंकले ५ अर्ब १२ करोड रुपैयाँ ऋण लगानी गर्ने भएका छन्।

भारतको सरकारी स्वामत्त्वकै निर्माण कम्पनी सतलज जल वद्युत् निगमले यो आयोजना निर्माण गर्न लागेको हो। नेपालमा 'एसजेभीएन अरुण-३ पावर डेभेलपमेन्ट कम्पनी' नामक कम्पनी स्थापना गरेर करिब १० अर्ब रुपैयाँ स्वपुँजी खर्च गरिसकेको कार्यक्रममा जानकारी दिइएको छ। यसबाट झण्डै ३० प्रतिशत काम सकिएको भन्दै २०२४ देखि वद्युत् उत्पादन सुरु गर्ने कम्पनीले जनाएको छ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/१०/२५

समयमै काम नगर्नेको ठेक्का रद्द गर्न ऊर्जामन्त्रीको निर्देशन

२५ माघ, काठमाडौं । ऊर्जा, जलस्रोत तथा संचाइमन्त्रालय अन्तर्गतका वभाग, कम्पनी र नेपाल वद्युत प्रा धकरणलगायत निकायका रुग्ण तथा समयमै सम्पन्न हुन नसकेका ठेक्काको संख्या उल्लेख्य रूपमा घटाएको छ ।

पछिल्लो दुई वर्षको अवधमा रुग्ण र काम हुन नसकेका आयोजनाका ठेक्का प्रतिशतमा उल्लेख्य कमी आएको प्रधानमन्त्री कार्यालयले हालै तयार पारेको तथ्यांकले देखाएको हो ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा संचाइमन्त्री वर्षमान पुन अनन्तले आयोजना गर्नुभएको छलफलमा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीका कानून वज्ञ बाबुराम दाहालले मन्त्रालयको समस्याग्रस्त ठेक्काको संख्या पछिल्लो समय उल्लेख्य मात्रामा घटेको बताए ।

संचाइ वभागअन्तर्गत अघिल्लो आर्थिक वर्षको मंसिर मसान्तसम्म २ सय ३५ वटा ठेक्का समस्याग्रस्त रहेकामा उक्त संख्या घटेर यो वर्ष १ सय ३० मा झरेको छ । त्यसमध्ये पनि ८० प्रतिशतमा काम भइरहेको छ । यस्तै वद्युत प्रा धकरणअन्तर्गत अघिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधमा ९१ वटा ठेक्का समस्याग्रस्त रहेकामा त्यस्ता ठेक्काको संख्या घटेर हाल ३९ वटामा झरेको छ । त्यसमध्ये पनि अधिकांशको म्याद थप भएर काम जारी रहेको दाहालले बताए ।

छलफलमा मन्त्री पुनले वगतमा राजनीतिक अस्थिरता र संक्रमणको फाइदा उठाउँदै ठेक्का लने र समयमै काम नगर्ने प्रवृत्त विकासको बाधक रहेको चर्चा गर्दै वर्तमान सरकार गठन भएपछि त्यस्तो प्रवृत्तमा सुधार आएको बताए ।

आफूले मन्त्रालयको नेतृत्व गरेयता दुई वर्षको अवधमा समस्याग्रस्त ठेक्काको संख्यामा उल्लेख्य कमी आएको भन्दै उनले बाँकी रहेकाको पनि निरन्तर प्रगति ववरण हेरिरहेको उल्लेख गरे।

ठेक्का लगाउने सम्बन्धित कार्यालयले वभागमार्फत मा सक रूपमा प्रगति ववरण मन्त्रालयमा पठाउने व्यवस्था गरिएको उनको भनाइ थयो ।

‘वगतमा राजनीतिक अस्थिरता र संक्रमणका नाममा जे भयो भयो’, मन्त्री पुनले भने, ‘वगतमा जस्तो संक्रमणकाल, कमजोर सरकार, कमजोर प्रणाली र काम गर्ने वातावरणमा असहजता अहिले छैन । अब कुनै पनि बहानामा काममा ढिलाइ गर्ने प्रवृत्तलाई छुट हुँदैन ।’ मन्त्री पुनले सम्झौताअनुसार काम नगर्ने निर्माण कम्पनीसँगको सम्झौता रद्द गर्न पनि मातहतका निकायलाई निर्देशन दिए ।

‘निरन्तर अनुगमन गर्नुस्, साँच्चिकै अप्ठेरो छ भने त्यसलाई फुकाउन सहजीकरण गर्नुस्’, मन्त्री पुनले भने, ‘तर काम नहुने तर, बारम्बार ठेक्काको म्याद थप्ने काम कसैबाट नहोओस् ।’

आफू मन्त्री भएर आउँदा वद्युत प्रा धकरण र संचाइमा धेरै ठेक्का समस्या ग्रस्त अवस्थामा रहेको भन्दै उनले दुई वर्षमा अथक प्रयासस्वरूप धेरै घटाउन सकेकामा सन्तोष व्यक्त गरे ।

वगतमा हरेक ६/८ महिनामा सरकार परिवर्तन हुने गरेका कारण हरेक प्रधानमन्त्री, मन्त्री, सांसद, सचिव र उच्चपदस्थहरूका आफ्नै खल्तीबाट आयोजना छनोट हुने र अर्को सरकार आउने बित्तकै ती आयोजना प्राथमिकतामा नपर्ने गरेका कारण समस्या थुप्रैको चर्चा उनले गरे ।

‘६ महिनामै सरकारबाट जानुपर्ने छ, त्यसैले पदमा पुगेका बेला एउटा आयोजना आफ्नो ठाउँमा लैजाओँ भन्ने मनोवृत्तिले काम गर्दा समस्याग्रस्त आयोजनाको संख्या धेरै बढेको थयो’, मन्त्री पुनले भने ।

तर, अहिले खल्तीका आयोजना एउटै नभएकाले भविष्यमा काम गर्न सहज हुने विश्वास उनको थयो । मन्त्री पुनले विकासका काममा कहिले काहीं जो खमपूर्ण निर्णय लिन कर्मचारी डराउन नहुने पनि बताए ।

‘मुलुकको हितमा असल नियतले काम गर्दा कहिले काहीँ सानातिना गल्ती भयो भने त्यसमा डराउनुपर्दैन’, मन्त्री पुनले भने, ‘असल नियतले काम गर्दा अप्ठेरो प्यो भने तपाईंहरूको साथमा संगो सरकार छ ।’

छलफलमा प्रधानमन्त्री कार्यालय, ऊर्जा, जलश्रोत तथा संचाइ मन्त्रालय, जल तथा उर्जा आयोग, नेपाल वद्युत प्रा धकरण, संचाइ वभाग तथा वद्युत वकास कम्पनीहरूका जिम्मेवार पदा धकारीहरूको सहभा गता थयो ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/२५

‘ऊर्जा ज्योति सम्मान’ शैलजा आचार्य आदर्श समाजलाई प्रदान

काठमाडौं । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान) ले यस वर्षमात्र स्थापना गरेको ‘नेपाल ऊर्जा ज्योति सम्मान’ पूर्वजलस्रोत मन्त्री स्व. शैलजा आचार्यलाई प्रदान गरेको छ । निजी क्षेत्रलाई जल वद्युत विकासमा सहभागी गराउन उल्लेख्य भूमिका निर्वाह गरेको भन्दै आचार्यलाई उक्त सम्मान दिइएको हो ।

आचार्यकै पहलमा वद्युत एन, २०४९ जारी गरी निजी क्षेत्रलाई जल वद्युत विकासमा प्रवेश गराइएको थियो । सम्मानपत्र सहितको एक लाख रुपैयाँ राशीको पुरस्कार इपानले ‘शैलजा आचार्य’ आदर्श समाजलाई प्रदान गरेको छ । समाजले देशभर भ्रष्टाचार वरोधी जनचेतना तथा जागरणका काम गर्दै आएको छ ।

इपानले राजनीतिक नेतृत्व, जल वद्युत प्रवर्द्धक, सामाजिक विकास अ भयन्ता तथा पत्रकारलाई यस क्षेत्रमा पुर्याएको योगदानका आधारमा हरेक वर्ष यस्तो पुरस्कार प्रदान गर्ने निर्णय गरेको छ । ‘इपान कोष’ स्थापना भएको र सोही कोषमार्फत पुरस्कार प्रदान गर्ने निर्णय यसअघि नै भइसकेको छ ।

इपान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंकी छोरी श्रीनिका गुरागाईंको स्मृतिमा स्थापित ‘श्रीनिका फाउन्डेसन’ले इपान कोषमा बीउ पुँजीका रूपमा १० लाख रुपैयाँ प्रदान गरेको छ । १६ वर्षीय श्रीनिकाको केही महिनाअघि उपचारका क्रममा भारतको नयाँदिल्लीस्थित एपोलो अस्पतालमा निधन भएको थियो ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/२५

दुई सय मेगावाट वद्युत उत्पादन गर्ने ३२ प्रवर्द्धकलाई इपानले सम्मान गर्यो

काठमाडौं । निजी वद्युत उत्पादकहरूकाे छाता संस्था, 'स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान)' ले आफ्नो १८औं वार्षिक साधारणसभाको उपलक्ष्यमा ३२ जल वद्युत प्रवर्द्धकलाई सम्मान गरेको छ । झन्डै २ सय मेगावाट वद्युत उत्पादन गरेर राज्यलाई योगदान पुर्याएको र निजी क्षेत्रको बलियो उपस्थिति जनाएकोमा सम्मान गरिएको हो ।

सम्मानित हुनेमा २३ कलोवाटको सउरी भूमे लघुजल वद्युतदेखि २५ मेगावाटको काबेली बी-१ सम्म छन् । निजी क्षेत्रले पछिल्लो समय निर्माण गरेका आयोजनामध्ये म्याग्दीमा बनेको १३.६ मेगावाटको थापा खोला, कास्कीमा बनेको मर्क्यू खोला, लमजुङ र कास्कीको सीमा रुदी खोलामा निर्माण भएको १५.४ मेगावाटको रुदी ए र बी छन् ।

सम्मानित हुने आयोजना तथा प्रवर्द्धकहरूको विवरण

क्र.सं.	प्रवर्द्धक	आयोजना	क्षमता (मे.वा.)	जिल्ला
१.	भूगोल इनर्जी डेभलपमेन्ट कम्पनी प्रालि	द्वारी खोला	३.७५	दैलेख
२.	पञ्चकन्या माई हाइड्रो पावर लिमिटेड	अप्पर माई क्यासकेड	५.१	इलाम
३.	द्रोणाचल हाइड्रो पावर कम्पनी प्रालि	हुंगे-जिरी	०.६	दोलखा
४.	दिव्यश्वरी हाइड्रो पावर लिमिटेड	सभा खोला	४	संखुवासभा
५.	पुवा खोला १ हाइड्रो पावर प्रालि	पुवा खोला १	४	इलाम
६.	सिवानी हाइड्रो पावर कम्पनी प्रालि	फावा खोला	४.९५	ताप्लेजुङ
७.	माउन्ट कैलाश इनर्जी कम्पनी लिमिटेड	थापा खोला	१३.६	म्याग्दी
८.	मन्दाकिनी हाइड्रो पावर कम्पनी लिमिटेड	सर्दी खोला	४	कास्की
९.	गज्याड उपत्यका हाइड्रो पावर लिमिटेड	चाके खोला	२.८३	रामेछाप
१०.	युनियन हाइड्रो पावर लिमिटेड	मिदिम-करापु	३	लमजुङ
११.	सिउरी भूमे माइक्रो हाइड्रो प्रोजेक्ट	सिउरी भूमे	०.०२३	नुवाकोट
१२.	मोलुङ हाइड्रो पावर कम्पनी प्रालि	मोलुङ खोला	७	ओखलढुंगा
१३.	सिक्लेस हाइड्रो पावर प्रालि	मदक्यू खोला	१३	कास्की
१४.	हिमाल दोलखा हाइड्रो पावर कम्पनी लि.	माई साना क्यासकेड	८	इलाम
१५.	बाराही हाइड्रो पावर प्रालि	ठेउले खोला	१.५	बागलुङ
१६.	लेगुवा खोला जलविद्युत सहकारी संस्था लि.	लेगुवा खोला	०.०४	धनकुटा
१७.	सुपर माई हाइड्रो पावर प्रालि	सुपर माई	७.८	इलाम
१८.	सिमल ग्रामीण विद्युत सहकारी संस्था लि.	सोबुवा खोला २	०.०९	ताप्लेजुङ
१९.	सूर्य पावर कम्पनी प्रालि	विष्णु प्रिय सोलार	०.९६	नवलपरासी
२०.	देउराली बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	मिदिम खोला साना	०.१	लमजुङ
२१.	विन्ध्यावासिनी हाइड्रो पावर डेभलपमेन्ट लि.	रुदी खोला ए	८.८	लमजुङ, कास्की
२२.	माण्डु हाइड्रो पावर लिमिटेड	बागमती	२२	मकवानपुर
२३.	साल्मनीदेवी हाइड्रो पावर प्रालि	कपाडी गाड	३.३३	डोटी
२४.	इष्टर्न हाइड्रो पावर लिमिटेड	पिखुवा खोला	५	भोजपुर
२५.	माउन्टेन हाइड्रो नेपाल लिमिटेड	तल्लो हेवा खोला	२२.१	पाँचथर
२६.	पशुपति इन्भायरोमेन्टल पावर कम्पनी प्रालि	लोअर छोटे खोला साना	०.९९७	गोरखा
२७.	रैराड हाइड्रो पावर डेभलपमेन्ट कम्पनी	इवा खोला	९.९	ताप्लेजुङ
२८.	युनाइटेड इदी मर्दी एन्ड आरबी हाइड्रो पावर	अपर मर्दी	७	कास्की
२९.	अपी पावर कम्पनी लिमिटेड	अपर नौगड गाड	८	दार्चुला
३०.	अरुण काबेली पावर कम्पनी लिमिटेड	काबेली बी १	२५	ताप्लेजुङ, पाँचथर
३१.	रंगुन खोला हाइड्रो पावर प्रालि	जेउलीगाड	०.९९६	बझाङ
३२.	डोल्ती पावर कम्पनी प्रालि	पदम खोला	४.८	दैलेख
	जम्मा		२०८.८६	

स्रोत : इपान

यसैगरी, पाँचथरको हेवाखोलामा बनेको २२.१ मेगावाटको तल्लो हेवा खोला, बागमतीमा बनेको २२ मेगावाटको बागमती र ताप्लेजुङ तथा पाँचथरमा निर्माण भएको काबेली बी-१ पछिल्लो ६ महिनामा

पूरा भएका हुन् । सम्मानित हुने प्रवर्द्धकहरूले आगामी दिनमा निजी क्षेत्रको भूमिका अझ सशक्त बनाउँदै लैजाने बताएका छन् ।

इपान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले देशमा प्रतिकूल परिस्थिति सर्जना भए पनि निजी क्षेत्रले अहोरात्र काम गरेर आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गरेको बताए । 'सरकारले हामीबाट जेजति अपेक्षा राखेको छ, हामीले त्यो भन्दा बढी गरिरहेका छौं,' उनले भने, 'आफ्नो कामलाई निरन्तरता दिँदै सरलाई दबाब दिने काम छाड्नु हुँदैन ।'

सरकारले निजी क्षेत्रलाई वद्युत उत्पादनमा सहभागी गराए पनि गर्नुपर्ने सहयोग, सहजीकरण र समन्वय नगरेको गुनासो गरिएको थियो । वगतमा घोषणा भएका सेवा, सुवधा र सहूलयत उपलब्ध गराउन सरकार जिम्मेवार हुन नसकेको रुग्ण जल वद्युत आयोजनाका प्रवर्द्धकहरूले आरोप लगाएका थिए ।

सम्मानित हुनेमा झन्डै आधा आयोजना अति रुग्ण अवस्थाबाट गुज्रिका छन् । इपानको आगामी नेतृत्व रुग्ण आयोजनालाई माथ उठाउने, सरकारले घोषणा गरेका सेवा सुवधा उपलब्ध गराउन लबिड गर्ने तथा समग्र निजी क्षेत्रको हितमा काम गर्ने अठोट लएर आठनुपर्नेमा जोड दिइएको थियो ।

